

kat.komp.

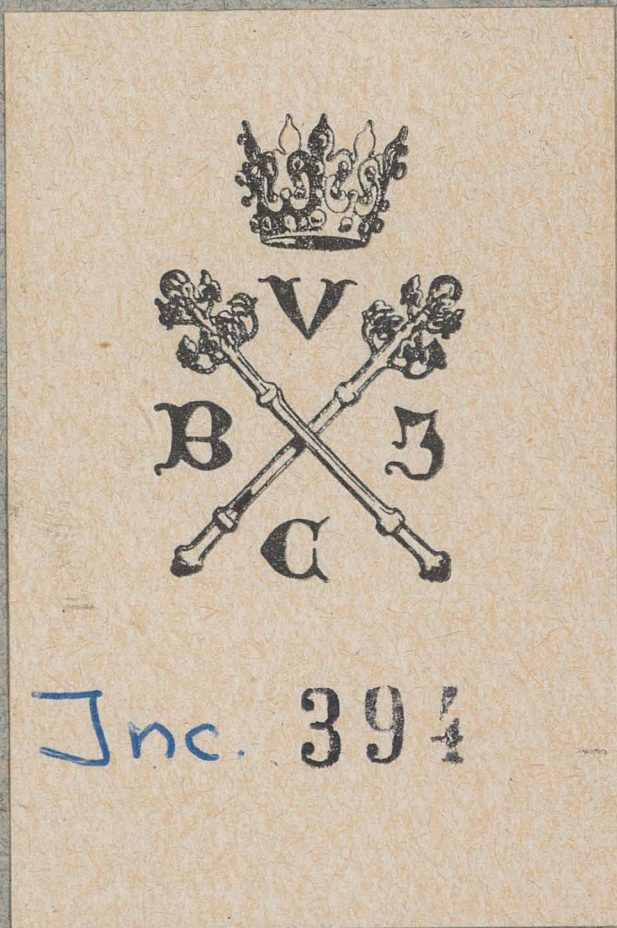

Inscr. 394.

Bibl. Jag.

Augsburg, J. Schönsperger 1499.

H. * 11883. (Wist, 342/343)

XIV. c. 50

domaguz olo wamyt

W. Nicolay
Budryj penitencje

Bibl. Jagr

Ars elegantissima scribendi epistolas Francisci nigri eiusdem familiaribus epistolis lucidissime declarata maxime in generibus viginti in fine per modum tabule subsignata. Ad que tamen singulis quibus nunc utimur species reducuntur.

Opusculū scribendi Epl'as Frāncisci nigri incipit feliciter.

Franciscus Niger Venetus doctor clarissimo viro Jacobo Gerolde styro knytelfeldensi Pacauini Gymnasij Moderatori excellentissimo ac vtriusque virtutis cultori Felicitatem.

Um a Pompeius qui post Romulū scōs Rhomani regni Monarchiā Regioq; fasces felici sedere cōsecutus est. licet cum in sabinis esset solitudinē tē. vniūsq; regiē sue. ceteris spretis confabulationib; delegisset. nec vnq; populari se instituto miscere voluisset ad summū tamen regni apicē deuect. quid vnicuiq; gentis sue ordini necessarium foret. summa temp. vigilātia exequatur. Unz rhomani moris z vetustatis instaurator est appellatus. z post mortē diuino (vt credit) stemmate donatus. Hoc tu considerans Jacobe gerolde vir clarissime. licet superioribus annis dum priuatā vitā ageres tue rē utilitati primum insudans. vt stoicū virum decebat. bonarum oīm artium studio indulgeres. ne alienis in negotijs impeditum esse. delectaret. nec odiosus videritis alioz censor fieri velle. Cū tamen ad honoratā istam moderationem tuam primū ascendisti. in qua non tantum videbas tibi iuris vtriusq; moderamina suscipienda esse. quo te duce facilius ad eius apicem possent viri studiosi pertinere. Sed cū etiā multati occurrerent qui hoc in humili dicendi genere quod familiare dicimus tanq; arduū qddam munus aggressi. t. difficiles videbant posse proficere. Tu sane illorum laborem miseratus quibus maxime necessarium fore videbas. i. si ad iuriam diuini q; humani anfractus contenderent. non solum oratoriam illam sublimēq; facundiam haurire. sed hanc quoq; inferiorem ex cuius vestigio ad illam facilior sit consensus. Derogasti. vt qui hoc in gymnasio tuo publicas humanitatis lectiones profiterer. humanum etiam hoc negotium tuo amore susciperem quo tibi gratificarer. z ad hoc familiare scribendi genus aspirantibus meo labore prodessem. Ego autē qui tuis in re plurimis maximisq; beneficijs tibi a deo deuinctus sum vt si vitam etiam p tua dignitate effūdā. vel minimam adhuc non videar meritoz tuorum partem affecutus. vt tue morem gererem voluntati studiosisq; iuuevibus meo labore aliquid emolumentum afferrem familiarem quandam scribendi artem repere conatus sum. longe siquidem ab illa forensi z graui semorani quam cum in vnum corpus redegissem ad te vir integerrime bonis aibus mittere decreui. qui cum semper bonarum artium studiosus extiteris. quibus non minus ipe splendoris reddere studuisti. q; ille tibi. cumq; semper doctos viros a deo excolueris ac pientissime complexus sis. vt te vtriusq; virtutis parentem oīs

merito a cadentia tam appellare non dubitet mihi dignus visus es. cui opus
sculū hoc nostrū cōmendare. ut illud a malivoloz moribus tuereris. Ad re
sq̄ vententē suscipe libellū. z inter reliquos codices tuos q̄s z plurimos et
doctissimos in celeberrimā bibliothecā tuā vndiqz collegisti. hunc quoqz no
strum tanq̄ illoz seruulū collocato. Nō em̄ indignū erit inter tot sapientissi
mos v̄stros quoz monumenta splendidissimo pluteo tuo seruant. famulātem
q̄z nostrū accedere codicillum. cui scio vtrāqz felicē seruitutē futurā. Op̄
aut̄ ip̄m facile consequamur. si p̄mo eplaz genera declarabim⁹. ad q̄ singule
quibz nunc potissimū v̄timur spēs deducunt. Secōdo si clausulaz ad tales epi
stolas facientū elegantia breuiter exponamus. Postremo si vnicuiqz v̄troz
ordini accōmodatos titulos. vnico tanq̄ artomate absoluemus. Sed iā bo
nis quibz suscepte puincie. nostriqz instituti sumat exordium.

In laudem compositoris hexastichon.

Franciscus Niger hic que carpsit numine diuo

Palladis ex adito. perspice quisquis ades.

Solus nam ip̄e quam promiseret priores.

Artem scribendi. cum breuibz titulis

Grates cui dignas fac reddas candide lector.

Tantis pro meritis. ex pietate datis

Francisci Nigri Veneti doctoris pro nouitiorum adolescentum ad pede
strem orationem aspirantium v̄tilitate Clarissimo viro Jacobo geroldo sty
ro knirel feldensi. pattauinē Gymnasy moderatoz excellentissimo. ac v̄rius
qz virtutis cultoz. ischnos dicendi modus pientissime sacratus. inchoat.

Prefatio.

Erubendarum epistolarum initium licet multi varijs causis ascri
bant. illud ego tamen verius existimauerim quod in turpilianis fabu
lis vetustissimis memorie traditum accipimus non alia scilicet de cā
epistolam fuisse repertam. nisi vt absentes amicos hoc tantum remedio pres
entes redderemus. eorumqz litteras incuentes. interuallo locorum ac tempo
rum interpolatam aliquantū per amicitiam instauraremus que cum potissi
mum in diuturna consuetudine fundamenta facere soleat ea pretermissa. nō
parum quidem labefactari videretur. Diuinam igitur non immerito epistolā
salauerim. que diuino fungens officio diuinū qz in nobis opus efficiat.

Epistole diffinitio. genera ac species. cum suis regulis et exemplis.

Libellus Primus.

Epistola est oratio pedestris. que absentes amicos pntes facit
tam ad voluptatem q̄ ad utilitatem tum publicam. tum pri-
vatam. diuinitus excogitata. Epistolarū aut genera sunt vie-
ginti. primū sc̄ comendaticiu. sc̄dm petitoriu. tertiū munifi-
cum. quartū demonstratiuū. quintū eucharistiū. sextū ama-
toriu. septimū lamentatoriu. octauū consolatoriu. nonū ex-
positiuum. decimū gratulatoriu. vndecimū exhortatoriu. duodecimū dissuas-
iu. tertiu decimū inuectiuū. quartū decimū expugnatiuū. quinquedecimū
domesticū. sextu decimū cōmune. decimū septimū iocosum. decimū octauū
cōmissiuū. decimū nonū regiū. vigesimū z vltimū mixtū.

Comendaticiu genus Caput primū.

Comendaticiu genus est illud quod fit in alicuius certe p̄sone cō-
mendationē ad demonstratiuā vel iudicialē causam accommodatum
huius aut generis sp̄s sunt due. vna. s. epentica. alta s̄o diceanica.

Comendaticia.

Epentica

Diceanica

Civilis.

Epentica epla cōmendaticia est illa que scribit in alicuius certe p̄sone cō-
mendationē. pro aliqua dignitate consequenda. Cuius epistole tit̄s ē regla.
Regula.

Si cōmendaticia eplam que epentica dicitur scribere voluerimus illam
in partes quattuor diuidemus. In quarū p̄ma ab ea persona beniuolentiaz
captabimus ad quā scribimus. laudantes illam vel a liberalitate siue mun-
ticia q̄ in oēs vtitur. vnde nobis maxima exortat̄ fiducia ad ip̄am venien-
di cum spe id facile obtinendi quod cupimus. vel etiam ab alia virtute z ma-
xime ab illa. cuius estis plenus quē cōmendare volumus dicentes eam perso-
nam semper fuisse assuetā talibus viris fauere. cū ip̄a ex eoz numero sit. In
secunda vero beniuolentiā captabimus ab ea persona quā cōmendare inten-
dimus. ip̄am maxime laudantes. dicentes quoq; ip̄am per virtutes suas oī-
bus esse gratissimā z nobis p̄cipue qui eius consuetudine diuti⁹ vsi fuerimus.
In tertia aut rem ip̄am exponemus quam impetrare cupimus. illam esse ius-
tam honestam z facilem arguentes z ex qua maximū sit honorem consecuti-
rus ille ad quem scribimus. si voluerit illi amico nostro fauere quem cōmen-
damus. In vltima vero parte vel aliquod premiū pollicemur. vel potius
perpetuam seruitutē nostram offeremus si quod petimus cōsequi poterim⁹.
dicentes q̄ quicquid in ip̄m amicum factū fuerit tanq̄ in nos ipsos factū exis-
tat.

Propositio.

Comendetur cesari Sempronius p̄ equestris dignitate consequenda.

Pars.

Exemplum.

Non audeam inuictissime cesar tam familiariter ad maiestatem tuā scri-
bere ne temeritatis vicio notandus essem. nisi te omnium humanissimū ome-

A. iij.

ntumq; a deo benignissimū esse perspicere. vt eos etiam quos nunq; vides
ris. nō cesses in dies tua tibi beneficentia deuenire vnde sit. vt ego quoq; ad
te venire. non dubitē. cum summa spe id obtinendi quod abs te potissimum
impetrare cupio. ij Sempronio nanq; viro strenuissimo multos annos
vror valde familiariter. qui z suo splendore z vtriusq; virtutis insignibus
omni populo modo a deo gratus est. vt quē illi preferant habeant pfecto ne
minem. iij Is em cū annis exactis hac impeditioe tua pannonia. mul
ta quidem atq; preclara de se state gemata prestiterit. quibus apud oēs mili
tes tuos maximā sibi gloriā cōparauit. emeritus nunc miles in patriam qui
etiam reuerti cupiens vellet meritā militie sue lauream consequi. proinde me
exorauit. vt eū tue maiestati cōmendarem. iij Ego igitur qui eius peti
tionem iustam esse z honestam. video vt is scilicet digno laborū suorū premio
condonetur. quo reliqui magis ad virtutem accendant. tue illū. inuictissime
maiestati sumopere cōmendo vt cū eum militare stimate decoraueris. z meā
intelligat cōmendationem non fuisse vulgarem. z tibi immortalē gratiam sic
habiturus. Vale.

Diceanica ciuilis.

Diceanica epistola cōmendaticia est illa que scribitur in alicuius certe pe
sone cōmendationē pro aliquo negotio expediendo. Huius aut epistole spe
cies sunt due. Una scilicet ciuilis z altera criminalis.

Diceanica epistola cōmendaticia que ciuilis dicitur est illa que scribitur
in alicuius certe persone cōmendationem pro aliqua forensi causa expediens
da. Cuius epistole talis est regula.

Regula.

Si cōmendaticia epistolam diceanicā. que ciuilis dicitur scribere volue
rimus illā similiter in partes quattuor diuidemus. In quarum prima beniuo
lentiam captabimus ab ea persona ad quā scribimus. laudantes ipam a sū
ma iusticia z equitate. dicentesq; inde nobis maximā spem fuisse exortam. q
amici nostri causam cōmendatam suscipiet. In secunda vero beniuolentiaz
captabimus ab ea persona quaz cōmendare volumus laudantes ipaz ab om
ni virtute quam ei poterimus tribuere z dicentes. q propter tales virtutes
suas non solum nobis. sed etiam omni populo sit gratissimus. In tertia aut
beniuolentiam captabimus ab ipa re. de qua scripturi sumus. laudātes ipaz
a iusticia z equitate a facilitate z amplitudine z ab utilitate dicentes maxi
mum iudicium futurū honorem si eam susceperit expediendam. In vltia ve
ro parte petemus quod impetrare intendimus. dicentes primo amicum nos
trum maximā spem habere. quod propter amorem nostrū sit ei cōmendat
deinde rogabimus. vt hec spes eum non fallat promittentes aliquod premia
um. vt in precedenti epistola tactum est.

Propositio.

Commendetur iudici Pomponius. pro forensi negotio suo expediendo.

Pars.

Exemplum.

Tanta est iusticia et equitas tua excellentissime iudex. que non mihi solum sed omnibus etiam ciuibus istis notissima est ut sine alterius patrocinio vtri possit quisque intrepidus ad te confugere. cum summa ac certissima spe etiam contra acerrimos aduersarios suos victoriam obtinendi. vnde preter amorem ac beniuolentiam illam qua inter nos uterque nostrum deuinctus est. non mediocri etiam mihi fiducia suggeritur quod si aliquem tibi litteris meis commendauero qui iniuste ab aduersario opprimatur. equissimum illi fauorem tuum prestabis.

ii Eum igitur pomponio viro optimo per multos annos utar familiarissime quo singulari virtute sua omnibus que gratissimus est. cuius virtus non obscuro nec vario sermone. sed et clarissima. et vna omnium voce predicatur.

iii Cuius magna quedam negotia et ampla expedita habeat coram excellentia tua peragenda. et ex quibus magnum posset et honorem et decorem consequi me rogauit. ut eius tibi hec negotia vellem per litteras commendare. Eo fidens se litteris istis apud te gratiosum fore. iiii Ego igitur qui talem vix maxime diligo. tum propter eius virtutem. tum maximam probitatem eius causas tibi summe commendo. rogoque ut omnibus in rebus eum ita tractes. ut intelligat amicitiam nostram inter nos aliquid valuisse cui ipsa perpetua erit seruitute deuinctus. Vale.

Diceanica criminalis.

Diceanica epistola commendaticia qua criminalis dicitur. est illa que scribitur in alicuius certe persone commendationem pro aliqua criminali causa expedienda. cuius epistole talis est regula.

Regula.

Si commendaticiam epistolam diceanicam que criminalis dicitur scribere voluerimus. illam similiter in partes quattuor diuidemus. In quarum prima non amplius aperte. sed occulte beniuolentiam capiamus per insinuationem. laudantes primo personam illam ad quam scribimus dicentesque illam penitus abhorre re ab alio vicio cuius fuerit notatus ille. quem commendare volumus. deinde dicentes. nobis summe displicere quod tali viro obijcit. aggravantes illum quantum poterimus. In secunda vero dicemus quod licet super hac re deliberauissimus nihil penitus scribere tamen considerantes bonum aliquod vel utilitatem publicam seu priuatam. que posset ex tali viro procedere cum excepto hoc vicio cui infirmatus est. alius sit bonus et honestus. conabimur ipsum paulatim laudare. concludentes quod homo non res sit inspicienda. In tertia autem cum omnibus viribus nostris tale vix commendabimus. exponentes quanta sit inde utilitas secutura. In vltima vero offeremus ipsum non amplius esse talia facturum. sed potius semper virtutibus et bonis operibus vacaturum offerentes sibi et operam nostram et talis viri nunc illi ad quem scribimus esse desaturam.

Propositio.

Commendet cesari nullo quod quis clodium interficit a capite tamen multa liberet.

i

Pars.

Exemplum.

Noni cesar inuictissime quantum semper abinente etate ab omni penitus scelesto facinore fueris alienus. ita ut nullum vnquam volueris flagitiosum vitium in hac tua ciuitate coalescere. et illum precipue qui ab omni pietate semotus

B. iiii

In p̄ios concines suos patricidii cōmittere ausus fuerit. ij Un̄ ego quoq; nō solū homicidas a me penitus alienos feci sed eos tantomagis abhorui. quanto crudeliores sunt in perturbanda hoīm societate q̄ semper ab oībus mirifice tutanda est. hinc effectū erat vt nullo pacto vellem. etiā rogat̄ in milonis fauorē ad tuā maiestātē scribere nisi me cetera eius virtutes coegissent que tot z tante sunt. vt eas vix numerare audeā. iij Is em̄ excopto hoc facinore qd̄ etiā inuitus patrauit. tanta semper fide in rem publicam nostrā vltus est. vt sepissime pro eius salute seruanda non opes solū. sed z propriū sanguinē exponere nō dubitauit. iij Quod cum mecū ip̄e cōsidero. nō mihi videt̄ hoc casuale facinus tantaz virtutū p̄mia abolere debere. tuā p̄inde maiestatem exoro. vt non rem sed hoīem ip̄m inspiciens tanto viro dignetur veniā p̄bere qui z nuncq; deinceps in tale facinus est lapsurus. z p̄ te vt semper antea fecit. animā ip̄am. si opus fuerit est libētissime expositur̄. Vale.

Petitorium genus Caput secundum.

P Petitorium genus est illud qd̄ fit p̄ aliquid certe rei impetratōne que vel in aliqua gratia consequenda. vel in aliquo munere obtinēdo cōstituta est. Huius igitur generis sp̄s sūt due. vna. s. gr̄e. alia p̄o rei.

Petitoria.

Gratie.

Rei.

Petitoria ep̄la gratie est illa que ad aliquē amicū scribit̄ p̄ aliquid rei in corporee ip̄etratione. cui ep̄le talis est regula.

Regula.

Si petitoria ep̄lam gr̄e ad amicū aliquē scribere voluerim̄ vel in doctrinalis in consilio seu in aliquo patrocinio impetrando. in quinq; partes tales ep̄lam diuidere debemus. In quarū p̄ma oportebit nos dantis facultatem declarare ne forte se excusare possit quod si quiret id faceret. In sc̄da p̄o petitionis nostre honestatē z iusticiā ostendemus. ne forte si excusans amic̄ ille ad quē scribimus diceret se facturū si equū esset. In tertia aut̄ rei petite modū z facilitatē aperiemus vt eo libentius cā consequamur quo facilius fieri poterit. In quarta vero premiū pollicemur vel in aliquo p̄cio constitutum. si mercenaria fuerit persona vel potius in seruitute perpetua offerenda vt bonum vix decet. Propositio aut̄ que quinta pars est. his superiōrib; interijctetur vbi aptior esse videbit̄.

Propositio.

Petat̄ a Cicerone patrocinii. in causa Galerii quā coram iudicib; acturus est.

i

Pars.

Exemplū.

Incredibilis illa facundia tua Marce Tullii. que in oīm oculis mirifice elucescit. ita vt nullū preter te censeat ciuitas nostra. oratorem habere. qui i forensib; causis sapientia iusticia. z equitate vtatur z in ceteris reb; pagēdis nō minus tibi apud oēs splendoris z glorie adijctat. me nunc potissimū ad e venire cōpellit cū sūma fiducia id consequendi qd̄ anim̄ meus exoptat.

ij Est nāq; mihi cū aduersario meo iustissima qd̄a cōtrouersis. qd̄ cū ab eo hereditate spoliatus sum. peto vt in eam volente sic iusticia reducar. ille aut̄ nequissimo in me animo perturbatus suis studet cauillationibus me ab illa remouere. iij Quam igitur in hoc casu sapientiā requiro que in sen a

tu corā iudicibus orationē habitura non solū me ab hīs aduersarij calliditas
tibus absoluat. sed etiā inopratā hereditatē inducat. **iiij** Quod pfecto
tibi facile factuz est si ad patris mei testamētū aduerteris qui preter omnes
me unicū sibi heredē instituit. quū patris mei calliditate urgente videt ab
hac penitus hereditate alienus. **v** Quod si feceris (vt spero & opto) p^o
legitimā mercedē tuam que tibi a me liberaliter exponet. me semper habebis
cui tanq̄ in animo seruo posses in omnibus tuis votis ac desiderijs iubere.

Vale.

Petitoria rei.

Petitoria epla rei est illa que ad aliquē amicū scribit p alicuius rei corpo
ree impetratione. cuius eplē talis est regula. **Regula.**

Si petitoria epistolam rei ad amicū aliquē scribere voluerimus pro aliq̄
munere impetrando. istam sicut epistolā in partes quinqz diuidemus. In q̄
tū p̄ma beniuolentiā captabimus ab ea persona ad quā scribimus laudans
res ipam p̄ius a liberalitate. deinde potissimū ab auctoritate illius rei conce
dende quam petimus. In secunda vero demonstrabimus petitionis nostre
honestatem vna cū summa ipius rei petite necessitate sine qua vix facere pos
simus. In tertia aut ostendemus tali viro facile esse nobis illud tribuere qd
petimus. & in hoc loco aperiemus ipius viri facultatē. nō solū in tali re s; et
iam in maiori multo eroganda. In quarta preterea premiū aliquod pollicebit
mur. vel in precio constitutū vel potius in aliqua seruitute que animū nostrū
gratū ostendat. Ipam demū propositiōes inter partes istas prout nobis me
lius videbitur interponemus sicut in superiore preceptū est.

Propositio.

Petamus a Titio digestorū opus. qd nobis maxime affectamus.

Pars.

Exemplū.

Prout sp̄ Titie eā esse ingenij tui conditionē vt ad virtutē aspirantib; viris
non opibus solū. sed etiā sanguine ipso (si opus foret) benignissime subueni
res. hacq; de causa non mediocre tibi apud oēs nomen cōparasse. nec mino
rem quoq; ad hīs gratiā constitutaz. qui te tot tantisq; operibus stipauerūt
vt facile etiaz preter hanc beneficentiaz tuaz possis omnibus suppetias ferre.

ij Hinc est q per multos annos tui cesareo operū perstem. ac non pos
sim propter librorū inopiam ad eius apicē peruenire. statuerim ad tuaz opem
confugere. sine qua aut nihil penitus hoc in gymnasio consequi poterō. aut
tandē inceptā puinciam deserere cogar. **iiij** Cū igitur tibi bonis viris et
ad virtutē anhelantibus tam facile sit opē subministrare q̄ velle & posse. cū
presertim etiaz multos tue fidei cōmendatos e limo (vt ita dixerim) ad celum
vsq; sustuleris. **iiij** Tuaz p̄inde beneficentiaz exorataz velim vt mihi de
gestū vnū dignet̄ largiri. q̄ inceptū studiū p̄ficere possim. & tibi nō mediocrē
gloriaz acquirere. **v** Quod si feceris (vt spero & opto) tanti in me bene
ficij tui meorū nulla vnq̄ delebit obliuio. sed tibi potius si debitas gr̄as age
re vel referre non poterō. sū tū immortalis habiturus. Vale.

Unicum genus Caput tertium.

m Unicum genus est illud quod fit pro alicuius certe reterogatiōe. que

vel in aliqua gratia elargienda vel in aliquo munere condonando constituta est. Huius igitur generis species sicut sunt due. vna. s. gratie. altera vero rei

Munifica.

Gratie.

Rei.

Munifica epistola gratie. est illa que ad aliquem amicum scribitur pro alicuius rei incorporee erogatione. Cuius epistole talis est regula.

Regula.

Si munificam epistolam gratie ad amicum aliquem scribere voluerimus. vel in doctrina. vel consilio seu in aliquo patrocinio erogando illam in tres partes dividemus. In quarum prima captabimus benivolentiam ab ea persona. ad quam scribimus demonstrantes quod propter amorem et benivolentiam. qua in eam sumus affecti. deliberauerimus talem gratiam ei conferre. qualis ipse per litteras suas petuerit. vel qualem nos scimus ipsi esse necessariam. In secunda vero exponemus munus nostrum quod ipsi amico volumus erogare. ipsum quanto honestius poterimus laudantes. ad hoc ut ipsi gratum sit et ab ipsa re videamur benivolentiam nobis constituere. In tertia autem et ultima offeremus eidem amico operam nostram. in ceteris rebus quam libentissime accommodatam dummodo possumus ei rem gratam facere. declarantes hoc esse amici officium ut in rebus omnibus debeat alteri amico operam suam prebere.

Propositio.

Polliceat Cicero patrocinium suum Valerio. in causa forensi quam coram iudicibus acturus est.

i

Pars

Exemplum

Accepi tuas litteras Valeri charissime. ex quibus intellexi quanto desiderio effeceris. ut tibi in controuersia tua patrocinium meum prestare velim. quod profecto me facere cogit non solum cause tue iusticia et equitas (que omnium virorum bonorum fauorem merito consequi debet etiam amor ille et benivolentia singularis. qua semper ab ineunte etate in omnes tuos. in teque precipue affectus sum. ii) Tibi proinde non solum patrocinium meum in hac tua causa polliceor. verum etiam omnem offero fauorem. quem amicissimus quisque alteri debet amico communicare. ita ut nullum penitus laborem recusaturus sum. dum tibi gratificari possim. quod adeo libenter exequi conabor. ut si res mea propria ageret sed hoc melius fieri. quam scribi aut dici volo. iii) In ceteris autem rebus que pro tua gratia effici poterunt. offero me tibi in omnibus adeo deuotum. ut scias me nihil gratius exequi posse quam quod tue sensero gratum esse voluntati. cui omnem operam meam in omnibus optatis tuis quam libentissime paratam offero. Vale.

Munifica rei.

Munifica epistola rei est illa que ad aliquem amicum scribitur pro alicuius rei incorporee erogatione. cuius epistole talis est regula. Regula. Si munificam epistolam rei ad amicum aliquem scribere voluerimus pro aliquo munere erogando istam sicut epistolam in tres partes dividemus. In quarum prima captabimus benivolentiam a persona ad quam scribimus. declarantes quod propter amorem et benivolentiam quam in ipsam sumus affecti. deliberauerimus ei tale munus facere quale ipse a nobis per litteras petuerit. quod maxime scimus

ipm tale donū nō solū ei gratissimū futurū. s; etiā maxie accōmodatū. In se-
cūda vero conabimur oib; virib; nris ipm mun? nrm cōmendare. cū omī tū
modestia z sapia. ne videamur ipm laudantes de nobis iactant loq. z sūr in
h loco conabim? ostendere. q; hoc tū fecerim? ea de cā. q; sum? valde inclia-
ti ad oia facienda. que scimus tali amico nro esse vtilia z grata. In tertia fo
z vltia offerem? sūr in ceteris reb; oēm operā nostrā amico accōmodatā. Dū
modo sciam? illi gratificari. z aliqd emolumentū afferre.

Proposito.

Distat titius digestoz opus arcadio. q; ipse ab eo p lras exposceret.

Pars

Exemplū

Littere tue q̄s p̄ximis dieb; accepi. me adeo oblectarunt arcadi charissi-
me. vt inter ceteras molestias meas. hec mihi maxia p̄fecto consolatio fuerit
Cum p̄cipue nihil aliud affecto q̄ vt tibi me gratificari sentia z maxime cur
video iam diu te lris z bonaz artiu studio adeo deditū esse. vt que tibi p̄ferā
habeam p̄fecto neminē. quod mihi tanto gratius est quanto maior est amor
z beniuolentia. qua in te afficioz q̄ te etiam indies exoptat in maiorē viz eua-
dere. ij Quapropt̄ eū a me p̄ lras easdē petieris digestoz opus. vt eo fa-
cili? possis inceprū studiū p̄ficere. q̄ maior tibi dabit cōmoditas studendi. de
liberāti equidē desiderio tuo satisfacere. Un̄ expedito subito h̄nuncio. cui
ad te lras istas dedi. nisi libentissime tibi opus. qd̄ tātope cupiebas. vt eo in
tuis studijs adeo familiariter vti possis qd̄ z tibi vtilitatē maximā z mihi nō
minorē leticiā adiūgat. nā p̄fecto q̄tō magis te diligo. tanto maiorē afficioz cu-
piditate. te aliqñ in huiuscemodi artiu nraz palestra victorē vidēdi.

ij Si qd̄ est p̄terea. qd̄ tibi gratū efficere possim z p̄ueundū tuū est p̄t
pere meū aut exhilarari fronte mādata tua exeq. cui etiā oēm opam meā offero
in omib; opratis tuis q̄ liberrime accōmodatam. Vale.

Demonstratiuū genus Caput quartum.

Demonstratiuū gen? est illud qd̄ fit in alicui? certe p̄sone laudē vel vitu-
perū. Hui?igit̄ gnis spēs sūt due. vna. i. laudis. altera vituperij.

Demonstratiua.

Laudis.

laudis ē illa q̄ ad aliū amicū scribit̄ p̄ alicui? p̄sone cōmendatione. cui? eplē
talis est regula.

Vituperij.

Demonstratiua eplē

Regula.

Si demonstratiuā eplē laudis ad aliquē amicū scribere voluerim?. vt in
et̄ laudē ad quē scribim? vel alteri? p̄sone de q̄ mētionē facere volum?. illā in
ptes tres diuidem?. In q̄z p̄ma declarabim? q; licet vires nre nō sint sufficiēs
tes ad laudandū tū viz. q; ei? p̄d̄iōes supant oēm modū scribēdi. tū vt fa-
ciam? officii nrm nō possum? nō aliqd̄ scribere. z in h̄ loco accipiem? illā excu-
sationē. circa talē audaciā scribēdi q̄ nob; videbit̄ eē cōuenientior. In scda fo
incipiemus ipam p̄sonam laudare ab aliq; p̄tute vel disciplina q̄ laudabilior
sit in tali viro quē laudam?. z etiā vniuersalib; clausulis vtremur. dicēdo ei?
cōditiones tales z tantas esse. q; nō facile possim? tali stilo scribēdi illas cōple-
cti. In tertia aut̄ z vltima dicemus nos voluisse hec pauca dicere que quaa

si nulla sunt. respectu illorum. que dici possunt. simulq; declarabimus oia
hec dixisse. nō assentationis. sed veritatis causa incitatos. et vt aliquantulū
gratū animū ostenderimus. erga talē virum quē cōmendauimus. offerendo
sitr oēm operā nostrā ipi amico penitus in oībus suis optatis paratā.

Propositio.

Laudetur Callimachus vates apd̄ illustrissimū ducē ac senatū venetū.

Pars

Exemplum.

 Licet onus longe meis virib; impar hodie susceperim. Serenissime prin-
ceps vosq; nobilissimi patricij. vt per litteras meas vobis Callimachi vestri
laudes exponerē. que tot et tante sunt. vt pfecto nesciā a quib; potissimū ini-
tiū suscepturus sim que vel facile oēm dicendi scribendiq; facultatē supant
Est tñ officiū meū qui eiusdem militie disciplina teneor. hunc strēnuissimum
sapiētissimūq; militē sūmis laudib; extollere. qui etiā ibecille huic epistole
mee facile poterit cōueniens argumentū p̄stare. ij Est pfecto tale tātū
q; Callimachi mei ingenū. talis doctrina ac rez pene oēm experientia. vt pa-
res admodū sibi paucos nostra viderit etas qui tam in publicis q̄ priuat; le-
ctionib; suis tante est huic gymnasio vestro vtilitati tanto splendori et orna-
mento vt facile eo instituente cetera italie gymnasia. que humanam discipli-
nam p̄stent. et super et excellat. iij Sed nollē diu in tanti viri laudib;
exponendis imorando. epistole modū nescimus excedere. proinde aliō tēpus
reliqua non scribenda. sed potius dicenda reseruabo. quo et fidei et veritati
inseruiam et vobis tñ viz melius intelligendū noscendūq; p̄stē. cui etiā vt
ceteris laude dignis facere soletis. et gratiam et fauorem vestrum benignissī-
me tribuatis. Valere.

Demonstratiua vituperij.

Demonstratiua epistola vituperij est illa que ad aliquē amicū scribit pro
alicuius certe persone vituperatione. Cuius ep̄le talis est regula.

Regula.

Si demonstratiuā epistolā vituperij ad aliquē amicū scribere voluerim?
in alicuius certe persone vitupationē. illā sitr in tres partes diuidemus. In
quarū p̄ma beniuolentiā captabimus a persona nostra demonstrātes. q̄ nō
velimus scribere contra talem personam eo q̄ naturaliter non delectemur
alys detrahere. sed assignabimus aliquā rōnabilem causam. p̄pter quam si-
mus incitati ad talia scribenda. In secunda vero vitupabimus ip̄am p̄sonā
contra quā scribere intendim? cū oīni modestia et honestate. vt nō videamur
hoc facere p̄pter odiū vel malignitatē. sed potius p̄pter veritatē tutandam.
vel quia ip̄a in superbiam eleuatur. et neminē vult apud se pati. potius dis-
gna est talis vitupatione. vt deinceps desistat ab ip̄a supbia. In tertia aut̄ et
vltia excusatōz capiem? cū ea p̄sona ad quā scribim?. si fortasse cū tali sc̄ptu-
ra aures suas offēderim?. dicētes nos iō hec ad eā sc̄psisse qz itelligim? eius
integritatē. et iō volum? sup his oib; eā iudicē p̄stituere. offerēdo nos ipsos et oia
nra ip̄i amico accommodate.

Propositio.

Vitupet catilina apd̄ Ci-

ceronē. qz ipe in patriā conturauerit.

Pars.

Exemplum.

Non est consuetudinis mee Cicero charissime. ut alijs detrahendo (quod plerumque facere consueverunt) mihi famam gloriamque comparare studeam. et his precipue quorum scelestia facinora mihi minus nocere possunt. imo et sepius ab inimicis meis lacessitus. ad ultimum usque pressus sum. Sed cum videam scelestissimum castinam. qui sibi omnes ciues nostros perpetua quadam seruitute deuictos existimat non solum in priuatum bonum. sed etiam in publicum scelestissime coniurasse. non possum me penitus continere quin eius tibi scelera aperiam ne fortasse diu occulta magis noceret. **ij** Scias proinde Cicero charissime preter reliqua huiusce nebulonis vitia. que omnibus profecto nouissima sunt. hoc quoque deterrimum adiungi. quod diu noctuque scelestissimum iste carnifex omnes nefarios viros amabit. ut eos in bonorum viroque perniciem inducat. hoc enim omnibus ciuibus nostris adeo manifestum est. ut sole clarius elucescat. cum profertim etiam publicis nimis multos affecerit. qui eum tanquam venenosum serpentem effugiunt. proinde eradicandum esset hoc malum mihi Cicero. ne grauius inualescens offenderet.

ij Non scripsi hec profecto. ut aliquo in eum odio vel malivolentia mee satisfacerem (quam penitus sepe abhorui) sed ut te his rebus tanquam scilicet iudicem constituens. inducerem tandem ad pestem istam ex nostra ciuitate tollendam. tibi in omnibus etiam opera meam offerens quam libentissime paratam. Vale.

Eucharisticum genus Caput quintum.

Eucharisticum genus est illud quod scribit ad aliquem amicum in gratiarum actionibus referendis pro aliquo beneficio suscepto et huius generis species due sunt. Una. scilicet. pro munere. Alteram vero pro beneficiis.

Eucharistia.

Pro munere.

Pro beneficio.

Eucharistia epistola pro munere est illa. que ad aliquem amicum scribit in gratiarum actionibus pro aliqua re corporea elargita. Lutus epistole talis est regula.

Regula.

Si eucharistia epistolam pro munere ad aliquem amicum scribere voluerim ut et gratias meritas agamus. Illam in partes tres principaliter diuidemus. In quarum prima beniuolentiam captabimus a rei parte. quam ab amico suscepimus. dicentes ipsam esse tanti precij. quam non facile possimus ei debitas gratias agere. In secunda vero beniuolentiam sibi constituemus a persona nostra. declarantes quod vires nostre non sint sufficientes ad correspondendum humanitati eius viri ad quem scribere intendimus cum ipsa super omnem modum dicendi. siue scribendi. In tertia autem et vltima. tales gratias referemus quales poterunt vires nostre offerentes. sibi omnem operam nostram tali amico in omnibus suis votis paratam.

Propositio. Gratas agat ticio Arcadio pro digestorum opere sibi ab eo elargito.

Pars.

Exemplum.

Cum tu in me muneris magnificentiam et liberalitatem considero tui charissime. video quante sint a me tibi gratie non solum agende. verum etiam referende. sed non potest exigui ingenii mei vires hoc opus perficere quod non solum ipsas expuat. sed etiam facile omnem dicendi scribendi vel materia vincit. vnde quod mihi potissimum faciendum sit penitus ignoro. si enim a tali gratiarum actione discedam ingratus

diu mshb maxime ascribendum est. si vero gratias agere tētauerō nec men-
tem verba sequentur. non minor vicio fortasse tribuendum quod non possit
animus meus sui gratitudinem pre se ferre. ij Cum igitur id assequi ne-
queam quod cupio. ne ab officio meo penitus discessisse videar. illud saltē ad
animi mei gratitudinem demonstrandam. ingenue profitebor me non habere
re quo pacto p tanto in me beneficio tuo. tibi meritas gratias agam.

ij Dabo tamen operam vt si qua in re tibi pdesse possim. nunq̄ labori-
bus vel vigilijs paream sed potius tanto libentius omnem tibi seruitutē me-
am deuoueam. quanto in me fueris beneficior. Vale.

Eucharistia pro beneficio.

Eucharistia epla p beneficio est illa que ad aliquē amicum scribitur. in
gratiarum actionibus. pro aliqua re incorporea elargita. Cuius epistole ta-
lis est regula.

Regula.

Si eucharistiam eplam p beneficio ad aliquem amicum scribere volueri-
mus. vt ei meritas gratias agamus. vel pro consilio aut doctrina seu patrici-
nio dato. illam sicut in partes tres diuidemus. In quarū pma beniuolentiam
captabimus a nobis ipis demonstrantes q̄ nesciamus. a quib; verbis potissi-
mū debeamus ineipe. vt p tanto suscepto beneficio gratias agamus. quia in-
genij nostri vires nō sunt sufficientes ad id peragendum. In scda p̄o beniuo-
lentia constituemus ab ipa re. laudantes esse. q̄tū poterimus. z dicētes ipaz
nobis maxime fuisse necessariā. z ideo accidisse gratissimā. In tertia autem
gratias agemus quales poterimus. demonstrantes animū nostrū valde esse
inclinatum ad oēm gratitudinem demonstrandam. z in hoc loco sicut offeres-
mus omnem opam nostram huic tali amico q̄ libentissime accomodatam.

Propositio.

Gratias agat Ciceroni Valerius p patricinio impenso in eius cā coram
iudicibus.

i Pars.

Exemplum.

Incertum est mihi pfecto Cicero. a quib; potissimum verbis tibi gratias
agam. p tanto in me beneficio tuo. qui nō solum cām meam benignissime tu-
tandam suscepisti. sed etiam illam facilima quidem atq; citissima victoria
expediisti. cū em hoc tuū in me meritum considero. deficiunt sane vires. q̄
se vident a tanta beneficentia tua superari. ij Sicut em mihi necessarium
erat hoc bñficiū tuum quod mea multis quidē curis liberauit. ita z gratiss-
simū accidit z p iucundū. vnde efficit. vt maxime cupiā. pares tibi gratias re-
ferre. sed cum hoc nostri nō sit opus. cuius peregrinum est ingentiū. illud tñ
ad animi gratitudinē aperiendā absoluā. iij Quod cum immortale sit
futurū in me hoc bñficiū tuū imortales quoq; tibi gratias cogat habere. Nā
pfecto nō solū referre sed nec agere quidem audeo satis dignas dedamq; ti-
bi preterea oēm facultatē meam. oēm operam. meq; ipm totū cuius seruitu-
tem volo tibi perpetuo esse dicatam. (Vale)

Amatorū genus Caput sextum.

Datorū genus est illud. quod fit in amoris nostri demonstratione
a ad aliquem amicū. quem amare cogimur. z huius generis spēs sunt

Due. Una. s. honesta. altera vero turpis.

Amatozia.

Honesti.

Turpis.

Amatozia epistola. que honesta dicitur. est illa que ad aliquem amicum scribitur p amoris nostri declaratione. quo honeste in ipm fuerim affecti. Cuius epistole talis est regula.

Regula.

Si amatozia eplam que honesta nuncupatur. ad aliquam personam scribere voluerimus illa pncipaliter in tres partes diuidamus. In quarum prima beniuolentiam caprabimus ab ea persona ad quam scribimus laudantes virtutes vel pbitatē suam. ppter quam dicemus oēs esse inclinatos. ad illū nō solum amandū. sed etiā obseruandū. In secunda vero declarabimus. q etiam nos ppter talem istius viri virtutē. z optimas condiciones simus incitati ad ipm diligendū. In tertia aut quanto aperius poterimus exponemus amorem z beniuolentiam nostram ergo talem virum. z sibi in hoc loco ei offeremus oēm animū nostrū. in omnibus suis votis q̄ libentissime paratum. Rogabimusqz vt ipse etiam velit esse talis animi erga nos statuerimus penitus amicitiam istam perpetuā fore quā etiā volumus. assidua consuetudine. z meritorum alternatione confirmari.

Propositio.

Exponat Curio amorem suum erga Ciceronem. quem sumope diligit.

i

Pars

Exemplum.

Tot z tante sunt virtutes tue Maree tullij. que passim clarissima omnium voce pdicant vt oim inditio. tanq̄ fulgentissimū sidus inter nostre imbecillitatis tenebras. mirabiliter elucescas. Nam vt cetera omittā. que in omnium oculis populoz remirabile efficiunt nullus est qui nesciat. quanta elonguentia quantaqz dicendi facundia valeas. ita vt pares admodum tibi paucos nostris epibus consecutus sis. Taceo sententiarū grauitatē. illūqz incredibilem animi tui sapientiam. que tibi immortalitatē iam debitam compauit. Taceo philosophiā vtriusqz. q̄ nomen tuū adeo celebre reddidit. vt nullus sit. q̄ Ciceronem vtriusqz virtutis floribus vallatum. nō amet nō veneret. nō obseruet. ij Unde effectum est. vt ego quoqz qui in abeunte etate virtute semper inuitigilauī. sim maxime ad te amandum incitatus z licet tanti viri amicitiam habere adhuc minime promeritus sum capio tamen hoc mihi a dijs immortalibus potissimū p̄star. vt quē oēs amant colunt admirant illius ego talē beniuolentiā acquirā qualē si mihi euenire sensero habeo pfecto non mediocres ipis superis vestras. iij Tibi igitur primū cordis huius ardorē offero. quem tu in omnibus optatis tuis senties pfecto paratissimū. offero amicitiam. que nostra faciente consuetudine sit ppetuis temporibus conseruanda ac mutuoꝝ bñficioꝝ alternatione confirmanda quam si tu (vt spero) benigno corde susceperis. dabo sane operā. vt minime ingrata tibi sentias. Vale.

Amatozia turpis.

Amatozia epistola. que turpis appellatur. est illa que ad aliquā amicam vel pulchram scribitur ab amatore suo p amoris sui declaratione. Cuius epistole talis est regula.

Regula.

Si amatoriā eplam que turpis dicitur ad aliquam puellam scribere volueris
mus illam potissimum in tres quattuor diuidemus. In quarū p̄ma beniuo-
lentiā captabimus ab ea persona. ad quā scribimus laudantes ipsam tripli-
ci p̄mo. s. a virtute vel morali vel l̄rali. si l̄ris fuerit imbuta. secundo a gēne-
re si fuerit generosa vel a fortuna et diuitijs si ex humili genere nata fuerit.
tertio a pulchritudine que maiorē habet cōmendationē et efficaciam in amore
In secunda vero beniuolentiā captabimus a persona nostrā. demonstrātes
p̄mo sine aliquo arrogantia conditionē nostrā p̄pter quā etiā ip̄a puella in-
citet ad amorē nostrū deinde ei. quantū honeste poterimus declarantes amo-
rem et beniuolentiā. qua in ip̄a afficiamur. In tertia autē rogabimus ip̄am ut
penitus velit acquiescere precibus nostris. et nos sicut amare quēadmodū ama-
mus. laudantes hunc amorē. et dicentes. ip̄am esse rem potius diuinā quā hu-
manā. simulq; adducentes aliquod exemplū aliarū puellarū. que in amore
posite. felicē vitā sunt consecute. In quarta vero et vltima. adducemus ip̄am
puellā in timorem alicuius damni. si noluerit talē amorē sequi. et simul con-
firmabimus per exempla aliquarū feminarū. que nolentes amorē adherere
crudeliter vitam finierunt. deducentes ip̄am amicā nostram in talem timorē
et conclusiue inducentes ip̄am ad amorē ne aliquid mali ei contingat. cui etiā
offeremus oēm opam nostrā cū omni honestate ei paratā.

Propositio.

Scribat ad rylben priamus. pro amoris sui declaratiōe. ut illā in amore
iudicat. Pars. Exemplū.

Non sine causa effectū est suauissima rylbe. ut oēs in te populi nostri cōiun-
ctos oculos habeant te ament. te mirentur. te obseruent. Cum em̄ ex vna pte
considerant illā duplicem virtutem tuam. que te semper adeo illustrauit. ut
nullus sit qui prestatiōrē doctrinā profiteatur nec suauiores mox institutio-
nes pre se ferat. Tū diuitias secundāq; semper ac facilem fortunam admirā-
tur que tibi et generis nobilitatem. et nobilitatis ornamenta subiecit. Ex alte-
ra subito parte occurrit singularis illa et diuina potius quā humana formosita-
tas. que te merito non in hoc seculo natā. sed de celo prolapsam testat. Con-
spiciunt enī faciem tuam illam serenissimam que et iā nebulosum posset illu-
strare celum. Conspiciunt sidereos illos oculos tuos qui oēm penitus intuē-
do possunt amouere dolorem. ac luctuosos animos in summū gaudiū tradu-
cere. Conspiciunt deniq; cādida colla. paruos lapillos facile superantia. Dis-
tant castigatam frontem. purpureū iuuenile lumen. flauos crines oīaq; peni-
tus membra decora. que conspiciendo non possunt nō laudare. laudando nō
amare. amando deniq; nō obseruare. ij Hinc ergo inter ceteros eq̄les
meos satis fortunatus adolescens. et fortaſse etiam fortunatissimus futurus
si amorē tuū consequi meritus fuero. cum tales condiciones tuas animo com-
plector. non solū ad te amandam. colendam. et obseruandam impellor. sed p̄-
ter etiam emori cogor. nec vigilans nec dormiens quiescere possū. ita ut cum
ex vna parte me socij felicem appellant. quia cum satis honesta virtute non
mediocri quoq; accessit et fortuna. Ego tamen potius me infelicem existimē.

eum tibi placere non possum. in qua solū omnes spes meas constitutas eē volui. **iiij** Verite igitur aliquantulum benignissimos in me oculos tuos virgo pudicissima. et hunc tibi seruulū ab ineunte etate deatū pietissima suscipias. nō em̄ humana res sed diuina potius est amor. ne tibi parum videatur amori parcere cui nō solū humani p̄ncipes sed et diuina quoq; colla subieceret. **iiij** Et caue ne fortasse amorē despiciens tui mala causa sis. memento daphnes. memento siringis. quaz altera p̄bebi. altera p̄o panis amorē sperans crudeliter vitam finiuere. tu aut̄ tales fugiens penolpē imitare. q̄ amoris sui constantiā viro seruans felicissimos dies vixit mihiq; adheres quem tibi sentias in omnibus q̄ libentissime paratum. que ad honorem et pudicitiam tuam facere videantur. dum fuer̄ t̄ hec mihi vita superstes.

Gale.

Lamentatorium genus Caput septimū.

Lamentatoriū genus est illud quod fit pro alicuius mali nostri demonstratione apud aliquē amicū apud quem lamentantes speramus recipere consolationē. Et huius generis species sunt tres. Una scz pro iniuria. Altera pro re perditā. tertia vero pro exilio.

Lamentatoria.

Pro iniuria.

Pro re perditā.

Pro exilio.

Lamentatoria epla pro iniuria suscepta. est illa que ad aliquē amicū scribitur. apud quem lamentamur de contumelia nobis illata. vt ip̄e sit iudex vel forte remediū inueniat. Cuius epl̄e talis est regula.

Regula.

Si lamentatoriā epl̄am pro iniuria suscepta ad aliquem amicū scribere voluerimus. a quo remediū speramus. illam in tres partes diuidemus. In quarum prima beniuolentiā captabimus ab ea persona. ad quam scribimus commemorantes amicitiam. et beniuolentiā nostram p̄pter quam sumus incitati de reb; nostris tam prosperis q̄ aduersis ip̄m facere certiores. sperantes. q̄ ip̄m veri amici officium. ip̄e existimabit fortunam nostram sibi esse cōmunē. In sc̄da vero beniuolentiā nobis constituemus a persona aduersarij. deducēdo ip̄am quantum possumus in odium illius ad quem scribimus. et narrando primo quanta et quot beneficia in primum intulerimus. et tamen recitādo ip̄ius ingratitude erga nos simulq; explicando illā iniuriā quā a tali inimico fuerimus affecti. In tertia aut̄ aut petemus auxiliū vel consiliū super tali re ab ea persona ad quam scribimus. aut ip̄am constituemus iudicē super ingratitude inimici nostri. querendo ab ea responsionem consolatoriā. vt talē iniuriam equo animo ferre possimus simulq; offeremus illi omnē opam nostram q̄ libentissime paratam.

Propositio.

Lamentetur a p̄pius apud Cæsarem. q̄ a Cicerone fuerit iniuria affectus.

Pars

Exemplum.

Amor et beniuolentia singularis. qua in me afficeris. Cæsar amantissime. hoc potissimū tpe. ad te vt scribam me impellit. pro aliqua consolatione captanda in his potissimū reb; quib; aduersam mihi sentio esse fortunā. naz

B

amicul off' aliū esse scio. vt tām p'p'ris q̄ aduersis. sp̄ eōdem indicet esse casum
Eū igitur diebus istis a Cicerone graui fuerim cōtumelia affectus statui rē
oēm ad te scribere. vt per litteras tuas hunc dolorem aliquantulū leuare poss
sis. ¶ Scis cesar charissime. quantū sp̄ superioribus rēpōnss elabora
uerim. vt huic nebuloni nō solū honore sed etiā vtilitatē afferre. cū precipue
me faciente. ad preturaz primū. deinde cū sūmo suoz ornamento. ad cōsulas
tū euectus fuerit. Sed neq; bonoz istoz mēoz ingratu hō nec boni viri offi
ciū sectat'. cū mihi esset cā forensis in controuersia coraz senatu populoq;
romano vt iniqtatē suā oib; apiret nō solū mihi operā suā negauit (quē solet
oib; etiā ignotis elargiri) sed acriter in me inuectus est p' aduersario meo di
cens. ita vt deducta re in p'suasionē. a causa penit' deciderim. Hec ergo pas
sus sū mi cesar. tanq; laborz meoz premia quos p' ingratissimo viro isto dieq;
noctuz suscepi. ¶ Sed qz adhuc inest anim'. ab ista sententia iniqua
z iniusta a p'ellare. hec ideo ad te scripsi. vt p'ter lras tuaz cōsolationē quam
expecto. ipm etiā Ciceronē moneas. vt si mihi operaz suaz prestare non inten
dit (q̄uis id facere debitus sit) mihi tñ nolit esse impedimento qd̄ facile faciat
si tibi id placere senserit. cui me totū trado z dedo. Vale.

Lamentatoria p' re perditā.

Lamentatoria epistola p' re perditā est illa que ad aliquē amicū scribit apd̄
quē lamentari volumus. vel de amissione substantie vel de amissione alicui'
persone que mortua sit. vel de perditione. honoris aut dignitatis cuius epi
stole talis est regula.

Regula.

Si lamentatoriā epistolaz pro re amissa ad aliquē amicū scribere voluerit
mus cui narrare intendimus vel amissionē substantie aut dignitatis nostre
ad hoc vt ab eo aliquod auxiliū recipiamus vel perditionē alicui' persone q̄
fuerit extincta. vt per lras amici cōsolationē recipiamus. ipam epistolā s'it
in partes tres diuidemus. In quaz prima beniuolentiā caprabimus ab ea p
sona ad quā scribimus declarantes. q' propter amorē z beniuolentiā ei' nos
velimus ei narrare casū fortune nostre. vt possimus ab ea vel auxiliū. vel cō
solationē recipere. In scda exponemus aduersitatē nostrā que nobis accide
rit. deducendo quantū possumus rem ipam in cōmiserationē. In tertia p' o z
ultima petemus vel auxiliū. vel cōsolationē in rebus nostris. dicentes nos
multū sperare in ipō amico. z rogantes q' talis spes non decipiat nos simul
qz offerentes eidē amico oēm opam nostrā libenter atcōmodatam.

Proposicio.

Lamentet Cicero apd̄ Seruiū Sulpitiū de morte tullie filie sue.

Pars.

Exemplū.

Velle serui charissime vt in acerbo ac graui casu qui me diebus istis af
fligit. tu etiā inter ceteros amicos mihi affuisses sū em certissim'. q' nō solū eq̄
doluisses. s; etiā in leuādo dolore meo nō modicuz p'fuisse. Qd̄ qz locoꝝ ac
cpm inuallo ipediēte. effici nō potuit. dabo tñ opam. vt saltē p' lras illd̄ tibi
fcare possim. qd̄ me diebus istis male hz. in eo amore atq; beniuolētia nra con
fidēs. q' a teneris amts vna cū etate creuit. q' sorē istā meā (vt bonū amicū

Decet tibi iudicabis esse cōem. ij Scis serui amantissime. In hac reipub-
 lica oppressione quot & quot & quantis calamitatibus fu erimus affecti. ita
 vt per beatos illos existimare soliti sumus. qui sine aliquo magno malo. vitā
 cū morte cōmutauerē. sed tñ in om̄ib; his miserijs. vnā tñ consolationē capie
 bā. que mihi relicta erat. filie scz mee dulcissime con fabulationem que facile
 oēs a me curas penitus amouebat. sed nunc ego magis in lachrymis et luctu
 tabesco quo crudelior in me fuit inuida mors que tali me oblectatione priua-
 uit. mortua est spes mea. consolatio mea. vita mea in qua oēs alios merores
 facile deponēbā nec scio quam debeat in hoc miserando casu consolationem
 recipere nisi ad te con fugia. qui omniū dolorū meorū leuamen existis. ij
 Hec igitur ad te scribo non tñ vt mecū doleas (quod bonum amicū decet)
 sed vt per litteras studeas hunc dolorē meuz (si non penitus tollere) aliquant
 tulū saltē leuare. cū precipue hoc a te solū expectē. qui etiā ceteras calamita-
 tes meas tua soles prudentia remouere. cui ego me totū trado & dedo. Vale.

Lamentatoria pro exilio.

Lamentatoria ep̄la p̄ exilio est illa que ad aliquē amicū scribit. apud quē
 lamentari volumus de exilio nostro. cuius ep̄le talis est regula.

Regula.

Si lamentatoriā ep̄istolā p̄ exilio ad aliquē amicū scribere voluerimus.
 a quo speramus consequi aut exiliū in rest tutione nostra. aut consiliū. vt cō-
 solationē. ip̄am ep̄istolā s̄l̄r in partes tres diuidemus. In quaz prima eodez
 modo beniuolentiaz captabimus ab ea persona ad quaz scribimus demon-
 strantes q̄ maxie confidamus in amore ac beniuolentia sua. q̄ oēm istaz for-
 tunaz existimabit sibi esse cōem. In secunda vero primū demonstrabimus be-
 neficia que intulerimus in patriaz. vel bonitatē nostraz siue arrogantia. vt i-
 telligat amicus. non nostra culpa venisse in exiliū. ostendemus deinde cuius
 culpa factū sit. vt tale exiliū patiamur. deducendo rem omnē in aliquos ad-
 uersarios. quos in odiū conabimur adducere. demonstrantes eorū ingrati-
 dinē & iniquitates; demū ostendemus nos iniusticia & equitate con fidere q̄ ali-
 quando etiā in patriaz restituemur. fracta nequicia aduersarioz nostrorū.
 In tertia aut & vltima peremus illud auxiliū. vel consiliū. aut consolationē
 quam petere intendimus cōmendantes nosmetipsos ip̄i amico ad quē scribi-
 mus cui etiā nos & omnia bona nostra q̄ libenissime offeremus.

Propositio.

Lamentetur Cicero apud Lentulum de exilio suo. quod propter odium
 Clodij patitur.

i

Pars.

Exemplum.

In om̄ibus calamitatib; meis sp̄ solitus sū mī Lentule ad amicos meos
 p̄fugere. quoz vel opa vel p̄solatiōe subleuatus. possim aliq̄ntulū respirare.
 q̄ cū te nō amicū mihi solū existimē s; etiā amicissimū q̄ sp̄ vtrāq; fortunā me-
 az tibi iudicasti eē cōem statui p̄ has ad te l̄ras. quid mihi diebus istis euene-

B ij.

rite scribere. ut consilio et opera tua adiutus et consolationem et remedium etiam
in tantis malis inueniam. **ij** Scis Lentule charissime quantum semper
pro reipublice dignitate seruanda elaborauerim. ita ut non opes solum libere
exposuerim. sed et sanguinem ipsum. dum ei possem aliquid utilitatis asserere. nec
minus etiam ab ea sum adiutus. eleuatus. conseruatus. Sed maluolorum neque-
tia (quae nullum potest bonum sustinere) me adeo impetuit. ut quicquid in rem pu-
blicam contulerim illud totum unico die perdidit. Insurrexit in me Clodius
uir iniquissimus qui licet multa a me quondam beneficia suscepit. in-
gratitudine tamen cecus meritorum oblitus. ut me penitus pessundaret. pluri-
ma est figmenta machinatus. qui apud populum pro contione deducens il-
lisque deductis nefarijs quibusdam testibus fide faciens me miserum atque ino-
centem ciuem ex patria pepulit. quod me tanto dolore affectit. ut penitus uitae
mibi acerbam putem. Et profecto dolori succubere egeret. nisi haec una spes
me solaret. quia spero quandoque futurum ut infringatur malorum iniquitas et ego
a tantis tandem malis emergere possim. **ijj** Quod ut facilius et citius eue-
niat. peto a te consilium auxilium et operam. tu enim potes mihi a deo operulari. ut mi-
hi nihil sit praeterea requirendum. cui ego omnia mea bona. donum familiam.
meque in primis ipsum commendo. trado et dedo. Vale.

Consolatorium genus Caput octauum.

Consolatorium genus est illud quod fit pro alicuius mali solamine quodcumque
amico per litteras vel per nuntium intelleximus. cupimus ipsum consolari et huius
generis species sunt tres. una scilicet pro iniuria. altera pro re perditam. tertia pro
exilio.

Consolatoria.

Pro iniuria.

Pro re perditam.

Pro exilio.

Consolatoria epistola pro iniuria suscepta est illa. quae ad aliquem amicum scribitur.
quae consolari volumus pro iniuria quam ab aliquo passus sit deducens
tes ipsum in vindictae vel remedij spem. et huius epistolae talis est regula.

Regula.

Si consolatoria epistolam pro iniuria suscepta. ad aliquem amicum scribere vo-
luerimus quae consolari intendimus pro ea iniuria qua fuerit ab aliquo affe-
ctus. ipsam in partes tres diuidemus. In quaz prima quae solet a nobis epis-
tas appellari. declarabimus quantum nobis molestum fuerit intellexisse iniuriam
illam. qua iste amicus noster fuerit grauatus et simul declarabimus amorem
et beniuolentiam qua in illum afficiamur propter quam sumus coacti ad omnem for-
tunam communi existimanda. In secunda vero quae a nobis catastrophe dicitur
demonstrabimus quod propter hoc non sit dolendum cum praecipue ipse fuerit offensa-
sus ab homine nullius pretij. et in hoc loco beniuolentiam captabimus a per-
sona aduersarij. deducendo ipsum in odium et demonstrando iniquitatem eius.
et dicendo quod huiusmodi vitioz iniurie non sint existimande. quia de facili po-
stea superant. simulque demonstrabimus in hoc loco quantum sit sperandum
quod fracta istius aduersarij nequicias. tandem ipse amicus ad quem scribimus sit
pristinam dignitatem consecuturus. In tertia autem et vltima conabimur ipsum
amicum consolari. promittentes ei operam nostram nunquam de futurum. dum ipse possit

se in oēm dignitatem suā vindicare.

Propositio.

Consolet Appiū Cesar pro iniuria qua fuit in senatu affectus a cicerone

Pars

Exemplum.

Accepi tuas litteras Appi charissime que mihi pfecto tantā mestitiā attulere. quantam requirebat amor singularis. et beniuolentia illa qua ab inuente erate in te affectus sum ex his em̄ intellexi q̄ nequiter fueris a Cicerone impetitus. ita vt in causa tua forensi que tibi erat cū aduersario corā senatu agenda. contra oēm iusticiā et equitatē victoriam amiseris quod cum p̄mum sentirem non poterā hoc mihi persuadere. quia semper intellexeram. te multa beneficia in Ciceronē contulisse. ex quib; ip̄e tibi oīm iudicio debitor erat vnde non cadebat in alicuius opinionem vt te offendere posset. Sed postq̄ eius iniquitatē ex tuis lris percepi. non potui. non sumope dolere. tua p̄ferri causa. cuius ego existimo oēm fortunam esse cōem. ij. Cū aut̄ considero eius qui te offendit malignitatem que illi potius q̄ tibi. tandem et decorari et damno futura est. non mediocrē in hoc dolore capio consolationem. ille em̄ cū p̄mum tanta in te cognitus fuerit vsus ingratitude in omnium conspectu populoz erit fabula nota. tu aut̄ pro tua equitate et iusticia. (que diu oppressa esse non potest) cum victoria gloriosum triumphū acquires.

ij. Quem vt citius consequi possis. dabo primū opam vt in tuū (si poterō) fauorē illū deducam sint minus fiet nō tibi optibus. studio. fauore. mente deniq; vnq̄ deero. vt possis optatū tuū q̄ felicissime consequi cui me etiam ip̄m totum trado cōmendo et dedo. Vale.

Consolatoria pro re perditā.

Consolatoria epla p̄ re perditā est illa que ad aliquem amicum scribitur. quem consolari volumus. aut p̄ amissione substantie aut p̄ amissione alicuius persone. que mortua sit. vel p̄ perditione dignitatis. cuius epl̄e talis ē regula.

Regula.

Si consolatoriā epl̄am p̄ re perditā ad aliquē amicum scribere voluerim⁹ qui vel substantiā suam amiserit. vel aliquā personā perdidit qua mortua sit aut. ferte dignitatē suam p̄pter malivoloz inuidiam amiserit. illam similiter in tres partes diuidemus. In quaz prima (que s̄ l̄r ep̄tas appellat) declarabimus quantū dolore perpessi fuerimus cū talē fortunā vel casum ip̄ius amici intellexerimus. quē nostrū p̄p̄ū existimabimus p̄pter amorē et beniuolentiā qua in ip̄m afficimur et in h̄ loco conabimur ip̄m dolere augere quantū possimus. In sc̄da p̄o (q̄ s̄ l̄r cacastrophe est appellata) conuertemus oēm orōnē nostrā ad consolationē. ostendendo duas res aut plures rōnes p̄pter quas p̄bemus nō esse dolendū. et sic cōcludemus ip̄m amicum debere oēm mestitiā relinquere. et cōsolationē ex hac re cape. In tertia aut̄ et vltima conabimur deducere amicum ad quē scribimus in aliquā spem q̄ oīa sc̄z ista mala sint futura meliora simulq; illi offeremus oēm operā nr̄am q̄ libentissime paratā. duz possimus ei esse consolationi et vtilitati.

Propositio.

B ij.

Consoletur Serulus Sulpitius Ciceronē. qui in luctu constitutus est p
pter obitū tullie filie sue.

i

Pars.

Exemplum.

Ingeniū protinus Marce tullii. et dolore affectus lachrymas continere ne
quiu. cū primū ex lris tuis tristem de obitu filie tue nunciū accepi. cogit eñ
me amicitia nostra. mutuaqz beniuolentia que a tenellis annis cum etate cre
scens iam me edocuit amicoz casus cōes existimare. Jam eñ cogitatioe con
cipere mihi videoz. cuiusmodi gladius paterna viscera torqueat. quibz co
gitationibz immature amisse filie desideriu cor laceret atqz vexet vñ efficiat
vel nihil tibi reliquū sit. nisi vt lachrymis et luctu tabescas. ij S3 quia
non semper merendū est ac dolore succūbendum. p̄inde atqz nulla relicta sic
ratio. que molestiā ac merore istum leuare possit. non sū alienum arbitratus
si quod ad te scribere tentē quando coram loquendi non datur copia. vt te in
tam acerbo luctu versantē. et p̄ dolore minus viā rectā prospicientē et exhor
tari aliquantulū queam et eo vnde aberratū est. reducam. Quid queso ē qd
tantope doleas. et merore afficiaris filia tua mortua est. quia mortalis erat ea
lege in initio procreata et genita natura nanqz nata. natura quoqz extincta ē
non ergo mirum tibi videri debet si quod semel natū effloruit. rursum id ipsuz
deflowerit et inter mortuū sit. Dolore itaqz tuū mitiga. et bonis rationibus
innixus aliena. ostendere viz explia prudentiā tuā virtute nunc opus eum.
Sic intelligant ij qui te non viderunt. te talem esse quē nos. quo te nouimus
predicamus. Vidimus eñ aliquando scdam te pulcherrime tulisse fortunā.
fac quoqz intelligamus. aduersam te quoqz eque ferre posse. ne ex omnibus
virtutibus hec vna tibi deesse videatur. Hec ad te scripsi marce tullii. nō q̄
his te egere existimarē (nouī eñ modestiā tuam) sed feci cum officij mei grā.
tum vero vt quanti te faciā facile intelligere posses. cui etiā oēm opam meaz
offero. in omnibus votis tuis q̄z libentissime paratā. dum tibi et tuis prodesse
possim. Vale.

Consolatoria pro exilio.

Consolatoria epla p̄ exilio est illa. q̄ ad aliquē amicū scribit. quem cō
solari volumus pro exilio suo in quo constitutus sit. propter inimicoz maluo
lentiam. cui eplē talis est regula.

Regula.

Si consolatoriā eplam pro exilio ad aliquē amicū scribere voluerim? quē
consolari intendimus pro exilio suo. in quo constitutus sit propter iniquitatē
et odio inimicoz suoz. illam s̄l̄r in tres partes diuidemus. In quaz p̄ma q̄
s̄l̄r epitas appellat. declarabim? q̄stū dolore recepim?. cū p̄mū intellexerim?
talē fortunam ipius amici ad quem scribimus. quaz s̄l̄r dicemus existimare
nobis esse cōem p̄pter amorem et beniuolentiā. qua in ipm amicū sum? affecti.
In scda vero captabimus p̄mū beniuolentiā ab ea persona ad quā scribim?
laudantes ipam ab omni probitate et virtute. deinde captabimus beniuolene
tiā a p̄sona aduersarioz deducēdo ipos in odiū et declarādo q̄l̄r iste amic? n̄
nō p̄pter suā culpā. s3 tm̄ p̄pter inimicoz inuidiā s̄l̄r a sua patria depullus. In
tertia aut ipm amicū deducem? in spem. q̄ sit aliqñ in patriā restituentus et

ad hoc pollicebitur ei opam nr̄am minime de futurā. sed cū oib; vtr̄ib; nr̄is
elaboraturos. vt possimus ei prodesse z vtilitatē asserre. **Propositio.**

**Consoletur Ciceronē Lentulus pro exilio suo quod ppter Clodij odium et
maliuolentiā patitur.**

Pars

Exemplū

i Non possem tibi per lras exponere Cicero. quantū doloris quantū ve me
sticie susceperim. cū primū ex tuis lris intellexi. te ppter odium z maliuolen-
tiam iniquissimi Clodij. ex dulcissima patria pulsum fuisse. non em̄ soluz ins-
testino crucior dolore ex hoc acerbissimo casu tuo. sed vix mea a lachrymis cō-
tineo. quotiens in eam cogitationē venio. vt te illa potissimū patria extorem
sentia. p qua etiā pprium sanguinem sepissime exponere non dubitasti. qd̄
me his amor facere cogit. quo in te maxime affectus sum. **ij** Et pfecto
vix possem merorē istum sedare. nisi prius innocentia tuā ex cogitarem. q̄ om-
nibus semper humanus. om̄ib; benignus. nullū vnq̄ laborē recusasti. quem
tam ad publicam q̄ priuatā vtilitatē spectare sentires. sed potius pro virili-
tua semper insudans vt om̄ib; pdesse. nihil vnq̄ non laudabile pegisti. Et
tū maliuoli nebulonis inuidia. ad hanc calamitatem solū deueneris z nō tua
culpa. q̄ cum inter oēs scelestes viros scelestissimus existimetur. q̄uis h̄ nunc
in te factiose consecutus fuerit non tū diu scelus suum poterit tueri.

ij Euigila ḡitur aliquantulū ab isto tuo merore. z spera hec aliquādo
fore meliora. que futura esse breui quidem t̄pis spacio cognosces. vt infracto
impetu leuissimi hois tuam pristina dignitatem consequaris. quod vt facili-
us obtineas. ego tibi omnem opam meam studiū. fauorē mentem deniq; om-
nem polliceor. vt quod tibi honorū z vsui esse cognoscas. p te exequi p̄cedā.
Vale.

Expositiuū genus Caput nonū.

Expositiuū genus est illud quod fit quotienscūq; ad aliquē amicū nr̄m
scribentes. aliquid exponere volumus. quod ip̄m lateat. z huius generis spe-
cies sunt tres. vna scz testimoniū. altera historie. tertia p̄o noticie.

Expositiua.

Testimoniū

Historie

Noticie

Expositiua eplā testimoniū est illa. que ad aliquem amicū scribitur. apud
quem vel in loco publico. vel priuato. volum⁹ super aliquo negotio testimo-
niū exponere. cuius eplē talis est regula. **Regula.**

Si expositiua eplā testimoniū ad aliquē amicū scribere voluerimus aut
pro testimonio publico aut priuato. super aliqua causa reddendo. illam in
tres partes potissimū diuidemus. In quarum prima beniuolentiam capra-
bimusa persona nostra. declarantes q̄ tam ppter fauorem iusticie z equita-
tis. que nolum⁹ aliq̄ pacto opp̄mi. ppt̄ ignorantia veritatis. q̄ etiā ppt̄ amo-
rem z beniuolentiā q̄ afficimur in ip̄m amicū ad quē scribimus. aut p scribim⁹
volumus declarare vey testimoniū sup ea re sup q̄ fuerimus requisiti. In se-
cunda vero breuiter dilucide z accōmodate. explicabimus ip̄m testimonium
nostrum nihil aberrando. si possum⁹ a veritate. z tū in ip̄a veritate dicenda
vbi erunt loca magis facientia ad fauorem amici nostri. tunc in illis maxime:

B. iij

persistemus. & plus quā in alijs. ad hoc ut amico p̄desse possim⁹. In tertia autē
& vltima dicemus ea vera esse que scripserimus. simulq; in hoc loco offeremus
om̄m operā nostram. vel persone publice vel priuate que hoc a nobis tes-
timoniū petuerit. dūmodo possimus ip̄i rem gratam & vtilem facere.

Propositio.

Exponit Cicerō testimoniū apud censores contra Clodiū q̄ die violatorū
sacrorum in vrbe fuerit.

Pars

Exemplū.

Requisitus a vobis iudices quid super ea controuersia sentiā q̄ inter di-
gnissimū matronarū ordinē & appiū clodiū versatur de violatis bone dee sacrif-
an ne ip̄e eo die in ciuitate fuerit quo sacra dicuntur esse violata. an post⁹ ab-
fuerit. Licet hec mea semper conditio fuerit. ut neminē vnq̄ offendere volu-
erim. ne tamen equitas ip̄a atq; iusticia (quā semp̄ amaui. & p̄ qua etiā emor-
ri possum) veritatis obsconsione ledať oīa vobis verissima fatebor. q̄ ad huius-
modi cause dilucidationē attinere vident. ij Petitis a me iudices
vobis significē. fuerit ne nudius tertius in vrbe Clodius quo potissimum die
bone dee sacra violata esse feruntur. ego ut vez fatear Clodiū vidi mane to-
tū apud dūm viros agere. demū ab octaua hora apud Pompeiū cenasse. Pos-
tea vero per totū quasi diem circa cesaris edes vagantem inspexi. postremo
ad horā noctis terciā. cursu rapido se domū conferentē. que ip̄o ex causa illō
nō ausim affirmare. iij Hec sunt q̄ a me scire cupiebatis. & q̄ ego vobis
veraci sermone protulerim. nā potius vellē mortē oppetere quā veritatem in-
sticiamq; ledere. si quid preterea est. quod a me vobis cognoscerē gratissimū
futur. ecce me ad om̄ia vota vestra q̄ libentissime paratū. Valere.

Expositiua historie.

Expositiua epl̄a historie est illa. que ad aliquē amicū scribit p̄ admoniti-
one alicuius rei geste. de qua volumus ip̄m certiorē reddere. cuius epl̄e illis
est regula.

Regula.

Si expositiuā epl̄am historie ad aliquē amicū scribere voluerimus. que
volumus certiorē reddere de aliqua re gesta & noua illam s̄tr̄ in tres partes
diuidemus. In quāz prima beneuolentiā captabimus a p̄sona nostra. decla-
rantes quantū simus inclinati ad scribendū ip̄i amico de rebus nouis. q̄ vel
in repu. vel priuata accidunt cū maxime intelligamus ip̄m esse p̄cupidū har-
rez intelligendaz. & p̄cipue cū hoc sit boni ciuis officiū. ut velit sepius admo-
neri de reb; illis que in republica vel in ciuitate accidunt. In sc̄da vero bre-
uiter dilucideq; narrabimus ip̄am. de qua volumus ip̄m amicū reddere cer-
tiorē. aut res illa sit publica de pace vel bello. aut de reb; i senatu gestis. aut
sit priuata de negotijs ad alios n̄m p̄inentib;. vel de salute & euentu rerum
nostraz. put nobis videbit esse scribendū circa nouitatē & vicissitudinē rerum
ac tempoz. In tertia autē dicemus hec fuisse q̄ ad ip̄m amicū scribenda eē vl-
debant. & in hoc loco offeremus eidem amico nō p̄mittere laborē aliquem
in scribendo. de reliquis rebus que post hac euenient dūmodo possemus ip̄i
rem gratā facere. Qui etiā offeremus opam nr̄am in oīb; accommodatā.

Exponat anthontus bruto. bellū indictū parthis. cui p̄fectus sit designatus Cicero.

i

Pars

Exemplū.

Scio Brute charissime q̄s cupidus sis res istas intel. igēdi. q̄ hac i repu. nostra gerunt. cuius cū optimū mēbz te esse cognoscas uon potes ab ip̄a diu abesse. qd̄ si fortasse etiā tibi abesse contingat. nō p̄or cor tuū aliq̄ pacto conq̄escere. nisi p̄ amīcoꝝ tuoz lras cerebro certioꝝ fias de eius statu. quod cū ego sic esse intelligā. vt tibi gratificor cui in p̄cipua quadā dilectione contunctus sum deliberauī id ad te scribere. quod potissimū diebus istis euenit.

ij Dum em̄ in senatu pulcherrime staremus reddite sūt ex antiochia lre quibus significabatur. parthos in agros cilicū incursionem fecisse. diaqz indies penitus deuastare qd̄ cū intellexisset senatus subito decreuit vt singull sententias rogarent. Esset ne bellū parthis indicendū. an potius cū eis pacē inuendū. qz nō sine magno repu. dispendio videbat illis posse oblisti. super qua re cū multe varieqz essent patrū sententie tandem deliberatum ē. vt parthis bellū indiceret. eiqz rei (quia nemo videbatur. nec grauior. nec fide maior. qui tanta posset puincia sustinere) Marcus Cicero p̄fectus est. Jam ei exercitus arma cōmeatus decretus. vnde expectamus intra paucos dies eupatorē ip̄m ex vrbē ad expeditionem suam p̄fecturū. Tu interim deos exora vt his faueant inceptis. quo repu. nostra nō solū seruet. sed etiam mirifice augeatur. iij Hec sunt que diebus istis hic in senatu gesta sunt. de quibus te putauī certioꝝ faciendū si quid p̄terea acciderit quod sit notatione dignū. faciam de te omnibz sepissime certioꝝ. cui etiā oēm operam meā offero. in omnibus tuis opratis q̄s libentissime paratam. Vale.

Expositiua noticie.

Expositiua epistola noticie est ille. que ad aliquem amicū scribitur. quem certioꝝ reddere volumus de conditione alicuius persone quā ip̄e scire desiderat. cuius ep̄le talis est regula.

Regula.

Si expositiuā ep̄lam noticie ad aliquē amicū scribere voluerim⁹. cui cupimus declarare conditionē alicuius persone quam ip̄e scire desiderat. illā similiter in tres p̄tes diuidemus. In quaz prima beniuolentiā captabim⁹ ab ea persona ad quam scribimus declarantes ex quo ex lris eius intellexerim⁹. ip̄m scire desiderare conditionē talis viri fuerimus valde diligentes in ea p̄quirenda. 2 q̄ tandem intellexerim⁹ oīa q̄cunqz circa negotiū istud intelligenda erant. In scda vero breuiter 2 dilucide declarabimus ea q̄ scribere intendimus apientes particulariter oēm conditionē illius viri vel etiam illius rei. cuius ip̄e amicus ad quē scribimus noticiā habere voluerit. q̄s i forte de nobis ip̄is alicui noticiam dare voluerimus. p̄termissa prima parte capien⁹ beniuolentiā a nobis ip̄is nos excusando. si aliqd̄ de nobis dixerimus. qd̄ tñ dicemus facere nō ex arrogantia. s3 solū vt p̄sonam ignotam illi apiam⁹. qui eam scire desiderat. 2 tunc quanto modestius poterim⁹ cōditionē nr̄am narabimus. vt ab amico noscamur. In tertia aut̄ dicemus hec fuisse q̄ de tali

viro vel tali re intelligere potuerimus. et quod si alia pro ipso amico facere possim⁹
parati sumus ad omnia eius optata cui etiam offerremus operam nostram in omnibus
libentissime paratam.

Proposito.

Exponat Cicero cesari conditionem appollonij rhodij oratoris. cui⁹ ipse no-
ticiam habere cupit.

i

Pars.

Exemplū.

 Nihil est tam arduū tanq̄ difficile mihi cesari q̄ illud libētissima frōte subi-
rem ut tibi rem gratam facerē. quia sic me cogit amor singularis et eximi⁹. quo
in te affectus suus. sicq̄ me cogunt maxima p̄clarissimaq̄ beneficia tua. quib⁹
bus et antea semper me emulasti. et indies emulare non desinis. Petis a me ut
omni diligentia exploratā. appollonij rhodij conditionē ad te scribā. feci id
sedulo. et q̄ de his que scire cupis. certiorē reddo. ij Est em̄ his appo-
lonius que tu scire desideras. vir oim̄ iudicio singularis. qui non t̄m̄ in oratō-
ria facultate (quā ipse manifestissime proficitur) sed etiam in p̄bia non me-
diocre sibi nomen cōparavit ex rhodo. nāq̄ eū primis dieb⁹ istis in h̄ arhe-
niense gymnasiū cōmigravit (quia neminē repperit. qui rhetorica instituta
diligenter enodaret) a p̄bia ad istā pedestrem oronem se conuertit. in q̄ tantā
profecto studentib⁹ utilitatē adiecit. ut videre facile videar. iterum palladē
ex cerebro. iouis natam in hanc urbē descendisse. iij Plura de hoc hoīe
ad te scribere possem sed ex alijs etiam plura intelligere poteris. h̄ unū addo.
quod si talem oratorem in urbē vocaveris. nō private solū sed publice etiam uti-
litatē nō parā consules. Si quid est preterea quod tibi obsequi cuperis. iubeas
ecce me ad omnia penitus vota tua libentissime paratū. Vale.

Gratulatioꝝ genus Caput decimū.

Gratulatioꝝ genus est illud quod fit quoriscūq̄ ad aliquem am-
icum nostrum scribentes. volumus illi gratulari pro aliquo suo bono
p̄secuto. et h̄ ḡn̄is sp̄s sūt due. vna pro fortuna. altera pro salute.

Gratulatioꝝ

Pro fortuna

Pro salute.

Gratulatioꝝ ep̄la pro fortuna est illa. q̄ ad aliquē amicū scribitur cui volu-
mus gratulari. pro aliqua dignitate vel prosperitate cōsecuta cuius ep̄stole ta-
lis est regula.

Regula.

Si gratulatioꝝ ep̄lam pro fortuna ad aliquē amicū scribere voluerimus.
cui volumus gratulari. vel pro aliquā dignitate p̄secuta. vel pro aliquā gaudio seu
leticia. quā ipse prospera fortuna fuerit affectus. illas in tres p̄tes dividemus.
In quarū prima benivolentiā captabimus ab ea p̄sona ad quā scribim⁹ ipsam
suo p̄se laudātes. et ostendentes quod meritis et virtute sua fuerit cōsecuta talē di-
gnitatē vel prosperitatē. In secūda p̄te demonstrabimus q̄tū hoc nobis fuerit gra-
tū. benivolentiā captantes a p̄sona n̄ra et declarātes p̄pter amorē et benivolenti-
ā qua in talē p̄sonā afficimur. nos fortunam istam p̄p̄iam existimare. In
tertia autē deū rogabimus ut hec dignitas siue felicitas sit illi perpetue lau-
di ac utilitati futura simulq̄ in hoc loco offeremus illi omnem operam n̄ram
libentissime accommodatā. dūmodo possimus. circa hanc dignitatē suā. et

aliquid utilitatis afferre.

Propositio.

Congratuletur Curioni Cicero pro tribunicia potestate. quaz merito cōsecutus est. i Pars Exemplū.

Nescio mihi potius an tibi gratuler Cicero p tribunicia ista potestate tua quam nuper virtutibus tuis pclarissimisq; mox institutis cōpasti. tibi em non mediocre video gloriam accessisse cui tm honoris gradus. iuuenili presertim hac in etate tua ascendere licuit. vt nō minus oim de te opinionem supaueris q̄ equaueris. nec id q̄dem immerito. tantam nanq; tibi apud oēs existimationem concitasti. vt laus tua non obscuro nec vario sermone s; z clarissima z vna oim voce predicetur. Tibi aut non parum decoris z ornamenti adiūpisti. cui tali stēmate decoratū liceat amicum hēre. q; z suo splendore hanc nō solū amicitia illustrare possit. vtz ei maximo sit futurus emolumento.

ii Tibi igitur tueq; virtuti gratulor. pro hac dignitate tua. tam optia q̄ benemerita. quā licet nunq; ambiciose q̄stueris. vtriusq; tm virtutis tue splendore sp̄ pmereri studuisti. mihi vō gaudio cui tm laudis accesserit nec quidem iniuria. oia em sunt amicorū (vt aiunt cōia) quoz etiā animi adeo dicuntur esse coniuncti. vt vnus idemq; spūs duo corpa regat. ac idē sit in duobus sensus eademq; voluntas. iii Dū quoq; te faustū felicēq; cōseruent quoz arbitrio oia gubernant ac ad meliora semper dignioraq; (vt meritis es) ei prouehant vt z tibi z tuis gloriā immortalē acq;ras z reipu. tandē bonus ac honestus ciuis euadas. quā cum diu felicissime gubernaueris in eius tandem sinu faustissime quiescas.

Gratulatoria p salute.

Gratulatoria epla p salute est ista. q̄ ad aliquē amicū scribit. cui volum⁹ gratulari. aut p salute. post egritudine psecuta. aut q; ex aliq̄ loco salu⁹ redierit. cuius epistole talis est regula. Regula.

Si gratulatoriā eplam p salute ad aliquē amicū scribere voluerimus. illam similiter in partes tres diuidemus. In quarum prima beniuolentiam captabimus a persona nostra. declarantes quantum prius de amici egritudine doluerimus. vel de eius salute dubij fuerimus si a nobis fuerit separat⁹. In secunda vero declarabimus quanto gaudio affecti fuerimus cum de ei⁹ salute vel incolumi reuersione intellexerimus. z tunc ei de tali salute congratulabimur deum rogantes q; hanc prius incolumitatem suam diu seruet. deinde ipsum de neceps ab animi malo tueatur. In tertia autem offerimus eidē amico oēm opam nostram. vt in alijs fieri consuevit.

Propositio.

Congratuletur Eustachius andronico pro salutis sue pristinae instauratione. i Pars Exemplū Quāto dolore affect⁹ fuerim diebus istis. eustachi charissime. cū pmū ex amicorū meorū liis intellexissem. tei grauem quempiam morbum incidisse per litteras quidem tibi significā

re non possem. existimaui profecto hanc mihi egritudine tuam esse comunem pro eo amore ac beniuolentia. quia in te sumope affectus suz. ij Sz qua to maior fuit exacta mesticia. tanto maior nunc leticia successit post intellexe rim. te iam dei optimi bonitate iuuante in pristinas salutes fuisse restitutum. Gratulor igitur tibi prius pro ista incolumitate tua instaurata. deūqz exoro. vt diu te saluū seruet atqz superstitez. vt nos omnes amici tui cupimus z ps optamus. qui tuo amore adeo deuincti sumus vt nunq̄ possum⁹ ab eo auels li. iij Nos quoqz scias diuina fauente pietate. saluos omnes esse atqz incolumes. z omnibus votis tuis q̄ libentissime paratos. dū tibi possumus esse z honori z vtilitati. q̄ maxime. Vale.

Exhortatiuū genus. Caput vndecimū.

Exhortatiuū genus est illud quod fit quotiens unqz personaz aliquā ad aliquid peragendū volumus exhortari. z huius generis spēs sūt due. vna scz ad leticiā. altera vero ad dolorem.

Exhortatoria.

Ad dolorem.

Ad leticiam.

Exhortatiua epistola ad leticiā est illa que scribitur ad amicū quē exhortari volumus ad aliquid peragendū. quod illi in gaudiū honore z vtilitatez futurū sit. Cuius eplē talis est regula.

Regula.

Si exhortatoriā eplā ad leticiam ad aliquē amicū scribere voluerimus quem exhortari volumus. vel ad virtutes capessendas. vel ad gaudium pro aliqua re suscipiendum. siue ad aliquid aliud peragendum quod in ei⁹ vtilitatem redundet. illā in partes quinqz diuidemus. In quarū prima beniuolentiam captabimus ab ipā re declarantes. quantum ipi amico ad quem scribimus. sit futura vtilis res ipā. ad quā ipm exhortari studeamus. In secunda vero beniuolentiā similiter capiamus a rei ipā laudantes ipam ab honestate z iusticia z demonstrantes ipam equissimam esse. z quocūqz probatissimo viro dignam ab hoc vt ipē amicus facilius incitetur ad id faciendū. ad qd ipm cohortamur si senserit aliquid. inde sibi honorez profuturū. In tertia autē demonstrabimus rem ipam esse possibilem z facilem peragendum. quia naturaliter quanto res est facili⁹ tanto libentius a nobis suscipitur cum natura nostra a labore procliuis sit ad libidinem z voluptatem. In quarta vero ostendemus huiusce rei necessitatem. dicentes q̄ necessario amicū ipm oporteat tale quid pagere. ne forte in aliquod damnū vel dedecus incideret. In vltima deniqz pponemus quid volumus ipm amicū facere. dātes ei modū rem ipam pagendi z hec ppositio appellat. q̄ tñ inter ceteras ptes est ponenda. vbi magis ad ppositū facere videat.

Propositio.

Exhortetur Fabius papyrium pretaxatum ingenium. adolescentem ad virtutes capessendas.

l

Parte.

Exemplum.

vnq̄ emolumento fuisse legamus. q̄ ea potissimū virtus que non solū priua-
tas domos. vey z publica quoqz impia regere. gubernare atqz impunitē age-
re solita est. hinc z athenienses doctissimos viros rem suā publicā merito inf-
ceteras p̄stantissimā reddidisse comperimus. Nec minus quidem clarissimo-
rū viroz prudentia. sapientissimoqz consilio romanā scimus rempu. conser-
uaram atqz mirifice ampliātā. ij Preterio eiusdem virtutis splendorem
quo quisqz potissimū ei familiaris nō minimū quidē honestatus est. est enim
tanta virtutis gratia. tanta gloria z auctoritas. vt facile ex ignobili quemq̄
nobilē. ex mortali immortalē reddere possit. iij Ad hanc igitur virtutis
laudē pro singulari in te beniuolentia mea. his meis litteris te incitare dispo-
sui. non q̄ ad illā te tua sponte satis incitatū esse diffidam. sed vt amorem in
te meū apud te testificatū relinquas. iij Nec profecto tibi ad virtutem
capessendāz difficultas aditus patet. hoc ei tibi facillime cōparabis. si hoc sta-
cueris. quarūz laudū gloriā adamaris quibus artibus he laudes cōparant
in his potissimū esse elaborandū. v Hec vides quanto tibi hac maxime
tēpestate necessaria sint. cū cadenti reipu. tali sit opus defensore. que omni vir-
tute vallatus. eaz in pristinis statū veterūqz libertatē merito sit vindicatur
Vale.

Exhortatiua ad dolorē.

Exhortatiua ep̄la ad dolorē est illa que scribit ad aliquē amicū quem ex-
hortari volumus ad lachrymas z memorē pro aliqua fortuna aduersa. vt pu-
blica vel priuata. z huius ep̄le talis est regula.

Regula.

Si exhortatiuā ep̄istolaz ad dolorē ad aliquē amicū scribere voluerimus
quē ad lachrymas vel luctū incitare volumus pro aliquo casu aduerso. qui
nobis vel amicis priuate acciderit. vel publice etiā euenerit. illā in partes q̄t
tuor diuidemus. In quaz prima beniuolentiā captabimus ab ip̄a re. demon-
strantes quātū sit iustū z honestū. aut pro amicoy aduersitatibz. aut pro pu-
blicis incōmoditatibus dolore. cū precipue huiusmodi calānitates debea-
mus cōes existimare. In secunda veronarrabimus casum ip̄m propter quez
volumus ip̄m amicū ad dolorē cōmouere. In tercia aut cū verbis accommo-
dati exhortabimur ip̄m ad dolorē pro tali re suscipiendū. In quarta vero z
ultima demonstrabimus quantū sit necessariū in huiusmodi calānitatibz
dolere. vt post dolorē succedat cogitatio z cura consulendi ip̄is rebz afflictis
promittentes etiā nos operaz nostrā in omnibus fore paratā. dūmō possimus
in aliquo prodesse.

Propositio.

Exhortetur planctum Cicero. ad dolorē capiendum pro reipu. rhoma-
ne oppressionē.

i

Pars.

Exemplū.

Cū iure tā diuino q̄ humano cogente post p̄tentissimū in deos obsequiū
quicquid in nobis est illud totū patrie rei qz publice debeat. pro cuius non
solū prosperitatibus letari. incōmoditatibusqz lugere debemus. sed q̄ etiam
sanguinē effundere (si opus est) debiti sumus. non solū ab officio boni ciuis

alienum arbitratu si expositis calamitatibus nostris te ad nobiscum lachrymadum incitauero. **ij** Scias plante charissime pustinam illam dignitatem, auctoritatem nostram qua mirifice hoc in senatu ponebamus cesaris nunc iniquitate penitus esse sublatam qui monarchiam imperii consecutus, non solum pres ab urbe expulit, sed nec alicui viro bonorum libere amplius nomen reliquit. **iiij** Quis igitur est tam ferreus civis, qui se a lachrymis continere possit amissa namque dignitate nostra, quid reliquum nobis est nisi ut in luctu et squalore taceamus stemus, ploramus, ululamus tota dieque lachrymarum istarum etiam volumus socium habere. **iiij** Necessarium enim est ut gemitus augeant, lachryme excresecant prolatus crebrior fiat, hec enim fortassis antiochorum quedam irritamenta fuerint, qui diu iniuriam istam pati nequibunt, quod si quis ad hanc laudabilem provinciam antium adiecerit, non recusato labore, sed potius ad omne capitis periculum subeundum, omnem operam meam, vitam denique ipsam libentissime paratam voueo. Vale.

Dissuasivum genus Caput duodecimum.

Dissuasivum genus est illud quod fit quoniamscumque ad aliquem amicum scribimus, quem si viderimus inclinatum ad aliquid peragendum ab eo volumus deducere, et huius generis species sunt due. Una scilicet a leticia, Altera pro dolore.

Dissuasiva.

A leticia.

Ad dolore.

Dissuasiva epistola a leticia est illa que scribitur ad aliquem amicum quem si viderimus inclinatum ad aliquid reprehensibile gaudium ipsum ab eo conabimur retrahere, et huius epistolae talis est regula.

Regula.

Si dissuasivam epistolam a leticia ad aliquem amicum scribere voluerim cui dissuadere intendimus, ne in aliqua indebita leticia prorumpat, vel ad aliquid faciendum properet, quod ipse sibi bonum futurum existimet, illos sicut in partibus quoniamque diuisemus. In quarum prima ostendemus rei ipsius inutilitatem, si fecerit eam et omnibus medijs demonstrare eam, habimur ipsam omnino esse danosam. In secunda vero apertemus rem ipsam esse penitus iustam et inhonestam et minime viro bono condecens, ita ut per haec media ipsum amicum nostrum inducamus ad hanc rem ipsam existimet nullo pacto esse faciendam. In tertia autem proponemus quo pacto sit ab ipso amico pagendum, ut a tali re facienda desistat, et simul rei ipsius modum apertemus quod debeat in ipsa re procedere. In quarta pro demonstrabimus quantum sit ipsi amico facile a tali re facienda desistere, ita ut per hanc facilitatem citius inducat ad persuasionem. In quinta pro et ultima declarabimus necessitatem ipsam, propter quam sit coactus a tali leticia desistere, simulque ipsi amico offeremus omnem operam nostram, si voluerit persuasionibus nostris more gerere.

Propositio.

Dissuadeat Curtioni Cicerone in leticia prorumpere, quia cesar monarchiam obtinuerit imperii.

Pars

Exemplum.

Inueterata fui, dignissimaque philosophantis opinio Curtio charissime, nihil viro bono inutilius esse, nihil de danosius quam de sua re ipsa, oppressioe gau-

dere p cuius conseruatione quanto quis maiorem laudē vel gloriā consequitur. tanto maiori nota dignus efficitur qui in eā aliquid attentare studuerit.

ii Adde p̄terea q̄ nihil vn̄q̄ viro digno inhonestius n̄bil ve turpius existimari potest q̄ in reipublice sue casib; leticiam p̄ se ferre pro qua si quis etiā pulcherrimū sanguinē exposuerit. non modicā sibi gloriā z laudē comparauit. iii Cū igitur intelligā te pro cesaris victoria tm̄ gaudiū suscepisse vt vix te ab eius publica ostentatione continere possis. dolui certe. te in tantū dilapsū fuisse factū svt etiam in malis tue patrie gaudere possis. proinde te horroꝝ. vt ab ista leticia vana z turpi desistere velis. iiii Facile em̄ tibi est oēm leticiā illam in lachrymas vertere. cū precipue optimus semp̄ cuius fueris existimatus cuius officii est. illam pulcherrimā mortem ducere que pro patria suscipit. v Adde etiaz q̄ in tantis totq; reipublice p̄urbationib;. tibi necesse est. non solū ab hac animi hilaritate discedere. sed z p̄petuas lachrymas periclitanti patrie condonare. vides em̄ quanta etiaz tibi sint mala in hac publica calamitate patiēda nisi corde z animo ingemiscens cadentibus rebus mature consulueris. quod vt facias. te rogo z ad id pagē dum oēm tibi operam meaz parataz deuoueo. Vale.

Dissuasua a dolore.

Dissuasua epla a dolore est illa. que ad aliquē amicū scribitur quē si viderimus inclinātū ad aliquē reprehensibilem̄ dolore vel minime laudabilem. ip̄m ab eo deducere conabimur. z huius epistole talis est regula.

Regula.

Si dissuasua eplam a dolore ad aliquē amicū scribere voluerim⁹. cui dissuadere intendimus ne p̄pter aliquam causam in merore deducatur. quē ip̄e forte in considerare suscipit. illam sicut in partes quinq; diuidemus. In quarū prima declarabimus quantū inutile vel damnosum ip̄i amico nostro in tali casu dolore ostendere cū precipue hoc non sit viri sapientis officii. vt in rebus aduersis dolere debeat. In secunda vero demonstrabimus ip̄i amico non esse honestū vel laudabile. si p̄pter ip̄am rem doleat. z hic si voluerimus aliquam rationē adducemus. p̄pter quem probemus turpe esse ip̄i amico nostro si in dolore diutius moret. In tertia aut conabimur oībus medijs quib; nobis possibile fuerit. ip̄m amicū a tali dolore deducere. z in gaudium potius z consolationē inducere. In quarta p̄o demonstrabimus h̄ facile esse. si voluerit amicus ad leticiā se vertere. z ab ip̄o dolore discedere. In quinta p̄o z vltia oīdem⁹ q̄tū sit ip̄i an̄ico. ad quē scribim⁹. necessariū. vt a tali mesticia penit⁹ discedat. adducēdo aliquaz rōnē q̄ videat ad p̄positū facere naz epla ista est quasi sicut eplē consolatorie. de qua superius mentionem fecimus z sicut etiam in h̄ loco (si nobis videbitur) offeremus ip̄i amico omnē operam nostram. dum possimus ip̄m a tali mesticia vel dolore emouere et in aliquod gaudium deducere.

Proposito.

Dissuadeat Marco antonio Brutus. in luctu tabescere propter Julij cesaris interitum.

Hoc est officiū optimi cuiusq; ciuis marce anthoni charissime. vt nō solū repu. suaz z bonū cōe diligat. sed illud etiaz pro virili sua querere z questuz mirifice conseruare conetur pro tutādo etiaz si opus fuerit q̄ libētissime sanguinē ipm effundere cupiat. quod facere neglexerit. vel acriter puniri debeat z a senatu alienus cen seri. ij Non em̄ laudabile est. imo turpissimū z detestandū facinus pro priuato bono. publicū z cōe spernere ac spernendo destruere. imo z qui hoc facere p̄sumpserit. penes luere decet z nullū morte sua amicis luctū relinquere. iij Cū igitur propter cesaris interitionē. videā te in merore z luctu constitutū. non possuz non sum opere mirari. cū presertim resp bonū probatissimūq; ciuerim cognouerim. qui non solū de repu. tua sp bene mereri studuisti. sed oēs in eā crudelissime delinquentes. tanto persecutus odio vt tanq̄ in matrē tuā seuentes fuissent. eos sic tibi inimicos existis maueris. recipe igitur priore animū tuū in patriā. z pro nequissimi tyrāni nece noli tantope cōmouere. qui nullā v̄ris bonis libertatē relinquens pulcherrimā reipu. faciē in turpissimā conuerterat. iij Facile nanq; est tibi viro prudentissimo a dolore z luctu ad leticiaz potius z consolationē animū deducere cū precipue videas. tali occupatore extincto. pristinaz tā sibi libertatem ipam recupasse. v Cogita preterea. quantuz tibi hoc presertim tempore necessarius sit. vt relicto merore serenissimaz patrie tue faciē ostendas. q̄ tuis subsidijs fulca. possit aliquando ex tantis calamitatibus respirare. quod vt facilius facere possis. dabimus operā oēs nos amici tui. vt in reb; omib; nostra officia sint tibi q̄ libētissime parata. Vale.

Inuectiuū genus. Caput terciūdecimū.

Inuectiuū genus est illud quod fit quotienscūq; personā aliquā v̄l amicā vel inimicā reprehendere volumus. pro aliquo crimine sceleris vel iūgrante. z huius generis species sunt due. Vna. s. criminis. alia s̄o cōtentionis.

Inuectiua.

Criminis.

Contentionis.

Inuectiua epistola criminis est illa. que ad aliquaz personā scribitur aut amicā aut inimicaz. quaz pro aliquo scelere vel flagitio. siue remisse siue excōdescender volumus accusare. cuius eplē talis est regula.

Regula.

Si inuectiuaz epistolam criminis ad aliquaz personaz scribere voluerimus primo scire debemus. q̄ si persona ipa ad quaz scribimus est nobis amica remissa inuectione vtendū erit. z prius verbis asperis accusandū. deinde in bona verba desinendū. Si s̄o inimica fuerit persona. tunc in tres potissimū partes ipam epistolaz diuidemus. In quaz prima beniuolentiaz captabimus a persona nostra. declarantes. q̄ ad talē inuectionē non voluntarie s̄z coacte sum⁹ impulsī. z q̄ sepe numero tali inimico lacessit. ad vltimum vsq; perpeffissimus. sed nunc amplius pati non possumus cū precipue ipius persone vicia in alicuius dammū vertentur. si non essent accusata z castigata. In secunda vero rem ipam reprehendendam adducemus simulq; rationes

omnes que ipsi inuectioe videbuntur accommodare. In tertia si amica erit nobis persona ad benignum aliquem sermonem conuertemur ipsam monentes: ut a tali facti ore desistat. quod si fecerit oem et opam nostram offeremus. q̄ libentissime paratā. si vero inimica erit persona beniuolentiā itez a nra persona constituemus. dicentes nos amplius nolle in ipm inimicū inuehi. ne potius ppter odium id fecisse videamus. q̄ propter ueritatem. sed q̄ in aliis ipsa cetera volumus dicenda reseruare.

Propositio.

Inuebitur Cicero in luciu catilinā. q̄ in patriā repu. cōiurare parat.

Pars.

Exemplum.

Nihil est luci catilina. qd̄ me magis hāc tēpestate sollicitet et intolerabili pene dolore conficiat. q̄ qd̄ et multoz sermonibus et lris intellexi. te scz in patriā tuā. p cuius deberes libertate libenter uitā effundere. et iurationē pare. quod pfecto inter cetera uicia scelestaqz facinora tanto detestabilius est. quantum bonum cōe priuato melius nobiliusqz censetur. unde nisi me amor summus: quo in te afficit. mutuaqz beniuolentia nostra impelleret. potius mihi tacēdum. q̄ ad scribendum existimarem. uoluit tamen hec pauca ad te mittere ut quidnam potissimum hac in re senserim. apud te testatum relinquerem.

ij Quis furor q̄ insania. que ue potius dementia te ad tm̄ scelus pagendum cōmouere potest. Tu patrie filius uel eius membz. scelestas audebis in matre uel potius corpus tuū manus in ferre. lugentesqz pueros. lachryman-tes matronas luctuosos ciues. lugubrē senatum. destructam rem publicam: deozūqz pphanata poteris cernere templa. et quibus queso oculis ista cōspicias. Sed regiam inquit dignitatē quero. dominatū concupisco. Et que per deum immortalē pōt esse dignitas. tali merito nomine decoranda. quis domi natus honestus. q̄ reipu. lachrymis. honorūqz ciuiū deploratione parentur. Ille quidem iudicio meo est honor existimandus. illo merito dignitas appella-landa. q̄ in reipu. collatis meritis acquiritur. Nihil est enim quod maioris fructus glorieqz esse possit. nec quicqz ex oibz rebz hūanis est p̄clarior atqz prestantior. q̄ de repu. bñ mereri. Tu autē reip. opp̄sione immortalē tibi laudē parare speras. falleris (mihi crede) catilina. ac lōge deciperis. Uide ne tu z tibi immortalitatē q̄ris. uitā amittas atqz exiguā hāc estimationē quā tibi olim cocitasti. scdissimo nomine deturpes ac dehonestes. iij Repelle igitur a te in clementissimā uel potius nefariā mentē istā. ac reipu. incūbas. q̄ te tuosqz dignis ac p̄ciosis qd̄ possit muneribz dignitatibusqz exornare ut omnibz gratis oibzqz iucundus existens in dulcissime tandē patrie sinu susceptus. diu faustus felixqz uiuere possis. quod si facere uolueris (ut spero) et opto oem tibi operam meā offero in om̄ibus tuis opratis q̄ libentissime paratam. Vale.

Inuectiua contentionis.

Inuectiua epla contentionis est illa. que ad aliquam personam scribitur: cuius ignorantiam reprehendere volumus super aliquo loco humano. super quo est nobis cum ea intentio. Cuius eple talis est regula.

Regula.

E

Si in uelut epistolam contentione ad aliquam personam scribere uoluerim⁹
eum qua nobis sit controuersio super aliquo loco studioso vel humano et ipi
us in ea re ignorantia reprehendere vel accusare curauerimus illam in tres pres
sile diuidemus. Et quis possimus ipsam epistolam dirigere ad eam personam
ad quam scribimus melius tamen est quam ipsam mittamus ad aliquem tertiū apud quem
tanquam iudicem res ista agatur. Sed utcumque sit. in prima parte epistolae ostendem⁹ si
in superiori factum est quod non sit officium vel consuetudo nostra in tales contro
uersias venire cum potius semper pacem et quietem amouerimus et quod sepe nu
mero prouocati. ad ultimum usque simus perpeffi. Tamen dicemus. impudentia
rum tantam esse aduersarii nostri insolentiam. que precipue tendit ad honorem no
strum denigrandum quod nullo pacto amplius tacere possimus. sed potius om
nino uelimus rem istam agere apud ipsam personam ad quam scribimus. ut pro
pter bonitatem et prestantiam suam uelit super ea re iudicium ferre. In secunda uero
narrabimus breuiter et dilucide rem ipsam. super qua est inter nos exorta con
trouersia. simulque recitabimus rationes nostras. ipsas confirmando et per opposi
tum rationes aduersarii confutabimus. In tertia autem dicemus. multa etiam alia
nobis dicenda esse. que tamen dicere nolumus ne uideamur potius odio quam
ueritate eius ignorantiam accusare. rogabimusque amicum nostrum. ut super his
rebus imperitiam aduersarii nostri iudicet. simulque illi commendabimus nos et
ei offeremus omnem operam nostram in omnibus paratam.

Proposito.

Inuehatur in Batillam Belius. qui impersonale uerbum dicitur numeris et
persone carere.

1

Pars.

Exemplum.

Nihil unquam a me magis alienum esse uolui. obseruandissime doctor quam alie
nis detractionibus delectari (que profecto iniquum semper et malivolum hominis ani
mum pre se ferunt) sed potius ab inimicis meis et emulis sepius latebitus ad
ultimum usque perpeffi sum. ne iniquatissimus et impudentissimus eorum ma
ledictis respondere conatus. aliquid in me sile esse ostenderem quod ad me re
spondendum alliceret. Sed cum diebus istis uarias in me batillus contumelias
coniectare non cesset. que non solum ad litterature controuersiam. sed ad hono
ris quoque mei offensionem pertinent. statui non amplius silere. sed apud te iudi
cem peritissimum. huiusmodi controuersiam agere.

ij Elamitat ignorantissimus iste nebulo uerbum impersonale numeris et
personis carere. cum impersonale a personarum carentia precipue dicatur. nec sibi
aliquo pacto persuadere potest impersonali uerbo numeros et personas acci
dere. quod licet multis possem rationibus et auctoritatibus approbare unam tamen pos
sissimum adducam. que inter ceteras facillior existimat. Certum enim est uerbo per
sonas et numeros accidere. accidentia autem non comitia sed propria sunt uniuscui
usque partis orationis. ita quod omnibus speciebus sub suo genere contentis con
uenire debent. ut pasciano placuit. ergo numerus et persona etiam uerbo im
personalis accident. uel impersonale uerbum non erit. sed cum impersonale uer
bi species sit. relinquet ipsum etiam numeros et personas habere. Nec obstat ei⁹

Denominatio. q̄ se3 a personaz carentia impersonale dicat̄. nā sicut mute dicū-
tur littere. non q̄ omnino voce careant. sed ad similitudinē ceteraz litteraz sine
tanq̄ mute. cū vocē minimā habeant. Ita 2 impersonale dicitur non quod si-
ne personis sit. sed quod ad similitudinē personalis illas distinctas habentis.
sit tanq̄ sine personis cū eas confusas habeat. ij Plures quidez 2 ali-
as possem huiusce ignorantissimi hois ineptias scribere. quas debita opera
preter mittere statui. ne illas carpendo odiose potius. q̄ viridice id facere vi-
derer. Tu igitur super his rebus sententiā ferēs. qui latinitatis nostre lumē
existens. 2 me tibi cōmendatū habebis. cui ego oēm opam meā offero. in oīm
bus votis tuis q̄ libentissime accōmodatā. Vale.

Expurgatiuū genus Caput quartūdecimū.

Expurgatiuū genus est illud quod sit quotienscūq̄ aliquid nob̄ ob-
iectū expurgare volumus vel cū circa rem aliquā que nob̄ posset op-
poni excusationē n̄ram exponere conamur. 2 huius generis spēs sūt
sunt due. vna sc̄z criminis. 2 altera p̄o contentionis.

Expurgatiua.

Criminis

Contentionis.

Expurgatiua eplā criminis est illa que ad aliquā personā scribit̄ amicez
vel inimicā. a qua fuerimus aut remisse aut excandescer̄ pro aliquo scelere
vel flagitio accusati. cuius epistole talis est regula.

Regula.

Si expurgatiuā eplā criminis ad aliquā personā scribere voluerimus
primo scire debemus q̄ ista eplā dupl̄ fieri potest. vno sc̄z mō remisse. 2 alte-
ro ex candescer̄. Remisse scribit̄ hec eplā. quando apud amicū nos volu-
mus excusare pro aliquo crimine. cuius etiā ip̄e nos remisse insinulauerit. et
tunc hec eplā potius excusatoria dicit̄. Excandescer̄ aut̄ hec epistola scri-
bitur quando aut apud inimicū nos defendere volumus ab aliquo crimine
obiecto. aut apud aliquā tertiā personā. quod vlt̄ acius est. Sed quocun-
q̄ modo fiat ip̄a eplā. eam in tres potissimū partes diuidere solemus. In q̄
rum prima per aliquā rōnabilem causam. aut verā aut salte verisimilē nos
excusamus ab eo crimine. quod fuerit obiectū dicentes aut hoc non esse vez
q̄ ab ip̄a persona scribitur aut per imprudentiā vel ignorantiā 2 non mali-
ciose id fecisse quod nob̄is victo ascribitur. In sc̄da p̄o aut remisse aut excan-
descer̄ fm eplē misse naturā. ip̄am p̄sonā ad quā scribimus vel tali vl̄ alio
victo ip̄az criminabimur. dicētes q̄ boni viri officiū est ante q̄ alios rep̄hēdat
seipm̄ inspicere. ne cec̄ cecū illudat. In tertia aut̄ 2 vlt̄ia. si remissa fuerit eplā.
p̄mitterem̄ amico n̄ro. i tale crimē ampli nō eē lapsuros. si q̄z cohortabimur
eū. 2 ne ip̄e i tale culpā icidat. cui eū accusauerim̄. q̄ eodē illū crimine condē-
nabim̄. cui etiā offerem̄ oēm opaz n̄ram i oibz suis optat̄ merito parat̄. S̄z
si excandescēs fuerit eplā. cohortabimur p̄sonaz illaz ad quas scribim̄ vt de-
inceps detractiōe desistat. q̄ si q̄ vult dicere prexerit. q̄ nō vult fortasse audi-
er. Vlt̄ si ad tertiā p̄sonaz scribat̄ eplā. possum̄ s̄l̄r inimicū admonere. vt a
maledicēdo se absteat. deinde excusabim̄ nos si q̄ viri boni officiū. inimico
detraxerim̄. dicētes q̄ h̄ ex iniquitate nō fecerim̄. s̄z poti⁹ vt suis maledictis
finē aliqñ imponeremus.

Proposito

Expurget se L. Catilina a coniurationis crimine cuius fuerat a Cicero
ne insimulatus.

i

Pars

Exemplum.

Ea semper fuit conditio mea patres conscripti. ut multuolos penitus ho-
mines. alieneque fame seuissimos obrectatores abhorroreque nihilque magis ve-
ro bono detestabile existimare. quam mordaci quodam liuore aliena carpe ac lace-
rare. hacque tam diu in sententia permansi. quam a plerisque sepe numero lacessit
ad vltimum usque perpenus sum. Sed cum diebus istis ab inuidissimo huius
scemodi tabula. omniumque bonorum inimicissimoque. assiduus obrectationibus
prouocatus sim. dissimulam quo ad potui. ne si maledictis omnibus respon-
derem. in idem peccatis viciu incidere. quod impudentissimus iste scur-
ra non erubescit cum tamen adhuc quotidianis me conuictis suis lacerare non
desistat. bona cum vestra venia patres conscripti. in voce tandem erumpere sta-
tui. atque vno (ut aiunt) labore duas crunas soluere. et maledictis scilicet carnisfi-
cis huius respondere. et eius vobis scelestissimam conditionem aperire quo ma-
nifestius scire possitis. quantum sit eius calidissimis dictis fidei adhibendum
Exclamat bonorum omnium inuidissimus iste caluniator. catilinam bonum optimum-
que ciuem in patriam coniurasse. que quondam non opibus solum. sed et sanguine pro-
prio a suis semper pro genitoribus seruata est. Exclamat inquilinus contra pa-
triciam. rem scilicet publicam suam iniquam. cuius ab urbe condita ad hec usque tem-
pora membrum semper extitit destruere conari. tanquam alter alteri inter se corporis
artus rebelles essent. Huic ne sceleri patres conscripti credendum censetis
qui tanquam comperta foret hec coniuratio. in coniuratores inuehitur. qua que-
so coniectura. quibus signis. quo ve monente id percipere potuit nisi fortas-
se suorum conscientia scelex quod in se videt delirus senex in alijs suspicetur. qui
nullum unquam bonum ciuem amare potuit. sed omnibus semper insensus. die nos-
trumque insidias parare contendit. quo se omnibus vilissimus arpinas proferre
possit. ii Videte quelo patres conscripti. quantum sit huic pessimo viro
fidei adhibendum. ut aliquantisper ad eius scelestas facinoras me conuertam
Super enim cum albis pedibus hanc se in urbem contulisset. ac inani quadam
eloquentia sua fretus et pauperum in se animos conuertisset suis adeo eos
illecebris spoliavit. ut nihil ipsis amplius relictum fuerit. Hinc ex inopia sub-
ito in maximas diuitias dolose excreuit. hinc domus hinc agri possessiones
serui clientesque omnia tam cito sibi parare non potuisset nisi in insidijs (quibus
abundat) pauperum plebis bona surrupuisset. Ex hac igitur infelicissima
opulentia tanta superbia excreuit. ut patricio quodam oroni insensus. non illi solum
molestus esse. verum etiam eum pro viribus destruere conetur. iij Attingere
perfecto reliqua nefanda huiusce nebulonis facinora. et plurima quidem. nisi bene-
gnissimas aures vestras talis commemoratio offendere dubitare vidi enim grauius
auditorum aures offendere. quam aliena flagitia apte dixere quam eos qui commiserunt. proinde
ea dedita opera subricebo. vestrum tamen est. res istas equo animo perscrutare. ac ciuem vestrum ab
huiusce tabule insidijs liberare.

Expurgatiua contentiōnis.

Expurgatiua contentiōnis est illa que ad aliquā personā scribitur a qua reprehensi fuerimus sup aliquo loco humano sup quo fuerit inter nos contentiō. cuius eplē talis est regula.

Regula.

Si expurgatiuā eplam contentiōnis ad aliquā psonā scribere voluerim⁹ a qua fuerimus reprehensi sup aliquo loco super quo inter nos fuit aliq̄ controuersia. Scire prius debemus. q̄ vt plurimū talis eplā scribitur ad aliquā tertiam eplam. put eplā superior apud quā huiusmodi controuersia tractatur. sed nihilominus potest ad ip̄am psonā dirigi. ad quā scribere intendimus. Sed vtrūq̄ sit eplā ista sicut in tres potissimū partes diuidetur. In q̄ prima faciemus prius exordium. declarantes qua causa sumus incitati ad respondendū illi. ad quā scribere volumus. vel de quo loqui intendimus et q̄ licet non sit nostra consuetudo altercari et precipue cū hoib⁹ malis et ignorantibus tamen ne tacendo videamur cōsentire suis detractionibus. voluerim⁹ illi rēdere. Et tunc adducemus rōnes aduersarij nostri. quas ip̄e scripserit et illas confutamus. put melius poterimus. In secunda vero parte ex opposito demonstrabimus aliquam ignorantiam aduersarij nostri. que omnibus sit manifestata et tñ cum omni moderatione conabimur in ip̄m inuehi. ostendentes eū penitus esse l̄rarum oīm vel rez exptem. In vltima autē dicemus. q̄ licet plura essent de tali homine dicenda. que ip̄ius ignorantiam apuissent tamē nolumus ea oīa recitare. ne videamur potius ppter odium. q̄ ppter rei veritatem in ip̄m inuehi simulq̄ dicemus nos voluisse hunc amicū nostrum tanq̄ rez istarum iudicē constituere. vt ip̄e intelligat qua causa fuerim⁹ ad scribendū incitati. cui etiam offeremus oēm opam nostram in omnib⁹ eius votis q̄ libentissime paratā et penitus accommodatam.

Propositio.

Expurget se Batillus ab ignorantia cuius fuerit accusatus a Gelio.

Pars

Exemplū.

Accusatus a gelio sepe numero ignorantie doctor excellentissime non solū super quibusdam humanis locis. in quibus iam per multos dies inuicē disputauimus. sed fere super omnibus q̄ doctū viz intelligere decet. licet inuitus in hanc (vt ita dixerim) sanguinariam palestrā descendā. nō possum tamē differre. quin respondeam. ne fm publii mimographi sententiā. veteres ferēdo iniurias nouas inuitē. et pfecto nihil mihi gratius est. q̄ coram excellētia tua huiusmodi controuersia agitari. que et totius humanitatis et vtriusq̄ virtutis lauream consecuta est. Accusat me simplicissim⁹ iste nebulo q̄ verbum impersonale dixerim numeris et personis deficere. tanq̄ rem falsam. et ab omni penitus veritate semotā. nititurq̄ hoc pasciani auctoritate probare dicentis ideo personas et numeros impersonali accidere. quia accidentia generalia debent esse omnibus suis speciebus. Cui licet respondere nō deberē tanq̄ ignaro et rudissimo viro tamen volo ip̄m liberalitatis mee participem fieri. atq̄ declarare qd̄ hactenus p̄ ip̄e nō potuit. Accidentia duob⁹ modis

accipiuntur scz pprie z cõiter. si ppria dicimus esse antecedentia verbi. tunc
vex est q̄ omnib; sp̄ib; conuenire debent. z hoc mō verbum impersonale nume
ros z personas habebit. Si vero cõia. tunc verbū impersonale vt a psonali di
stinguat numeris (vt ego existimo) z psonis carebit. ij Hoc volui ipsi
condonasse munus. Sed in reliquis cū tali viro silentiū potius q̄ orōnē mi
hi statuo laudabiliorem nō em̄ mihi esset honori cū tali viro diutius contem
dere qui etiā p̄ma grāmatice rudimenta ignorat. quiq; nihil vnq̄ de se bonū
pressit. nisi plagiaro quodā furta multa etiā enormiter eleborata. q̄ omnia si
narrare vellem. viderer potius ex malivolentia q̄ rei veritate in ipm̄ iuehere
ij Dimittam igitur qd̄ dicendū erat. in aliud tps̄ aperiendū si me lede
re pseuerabit. tua tñ perstantia bene cognita vtriusq; sententia sapiētissimū
(vt eius moris est) iudiciū ferret. cui me in om̄ib; votis suis offero patissimū
Gale.

Domesticū genus Caput. xv.

Domesticū genus est illud quod fit cõiter quando de reb; n̄is dome
mesticis ac familiarib;. aliquē amicū admonere intendimus. z huius
generis sp̄s sunt due. vna. s. de pprio statu. altera s̄o de negocijs.

Domestica.

De pprio statu.

De negocijs.

Domestica epl̄a de pprio statu ē illa. que ad aliquā personā scribit̄. quā
de salute aut egritudine nostra vel aliena admonere volum; cui; epl̄e talis ē
regula.

Regula.

Si domesticā epl̄am de pprio statu ad aliquā psonā scribere voluerim;
quā admonere intendimus de nostra vel aliena salute aut egritudine. illaz in
tres partes diuidere debemus. In quaz p̄ma s̄m consuetudinez ciceronis
solemus istā vel ei s̄ilem clausulā apponere. Si vales bene est ego q̄dem va
leo. In sc̄da s̄o recitamus dilucide ac breuiter vel salutē nostram vel salutis
reparationē. si egroti fuerimus vel forte etiā egritudinē alicuius amici vel co
gnati nostri z q̄ pacto se in principio egritudinis habuerit. z tandem quibus
medijs sit liberatus. semper in om̄ibus his deo grās agentes q̄ sic fieri volue
rit. Vei etiā si casus acciderit scribemus de cõditōe nostra vel in partis opti
bus vel dignitate q̄sita ita vt videamur. de his reb; amicū admonere. q̄ vel
letari vel dolere debeat de vtraq; fortuna n̄ra. In tertia aut z vltima sole
mus apponere huiuscemodi clausulas. Vale z me ames. vt solitus es. vl̄ me
nō mō diligas. sed ames. q̄ ita me t̄ ij ament. ego nō solū te diligo. sed ob suo
Possum; etiā si volum; añ tales clausulas addere ope nostre in om̄. dous ob
lationē. quē admodū in oim̄ ferme epl̄az fine seruatur.

Propositio.

Admoneat Curius Scipionem. de salute sua quem post grauem egritu
dinem reparauit.

i

Pars.

Exemplum.

Si vales. bene est. ego equidē bonitate dei optimi in hunc vsq; diem sat;
valeo. z cõualescere incipio. ij Viratus es fortasse Scipio. q̄ cū semp
antea creberrimas ad re lras dare solitus em̄ nullas tñ iam multis dieb; dea

derm. & forte negligentiam in me veritus me negligentie criminis insimula-
sti. quod ut tibi huiusce rei causam aperiam. non negligentia factum esse scias
sed egritudine potius & morbo impediente qui cum me diebus exactis. exspera-
re cuiusdam febris paroxismo occupasset. in tantam debilitatem corporis deduc-
xit. ut vix me spiritus ipse superesset ad vitam. unde desperatis rebus cum iam aiant
deco. miserissimaque corporis membra medicis commendassem expectabam pauper-
rimus homo ultimam horam quam mihi ex hoc mundo migrandum esset. Sed volen-
te deo cuius benignitate cuncta reguntur. non sine tamen magna difficultate
& numerosa pecunia. sum in pristinam salutem restitutus. debileque quondam
corpus respirare cepit speroque indies melius conualescere. Hac igitur egritu-
dine impediente. non potui officio in re meo satisfacere. quod tamen nunc restitu-
ta salute exequi volui. Te igitur nunc admoneo. me satis saluum esse atque in-
columen. indiesque melius habitum. necnon percupidum esse de statu tuo omnium
que tuorum aliquid percipiendi. quos omnes fauste feliciterque valere spero. quibus etiam
me offero in omnibus paratum. *ij* Vale & me ut facis ama. valitudinemque
tuam cura diligenter.

Domestica de negotiis.

Domestica epistola de negotiis est illa. quam ad aliquam personam scribitur. quam
familiariter de negotiis nostris admonere volumus. cuius epistole talis est
regula.

Regula.

Si domesticam epistolam de negotiis ad aliquam personam scribere volueris
mus quam admonere cupimus. de successione alicuius familiaris negotii quod
ad nos vel ad ipsam pertinet illam sicut in tres partes dividemus. In prima
clausula aliquam superiorem sententiam ponemus. quae istae clausulae maxime sunt com-
munes ad huiusmodi epistolas incipiendas. In secunda vero subito ad negotiorum nostrorum
narrationem accedemus. ea breviter dilucide. & aperte narrantes. nihil tamen
premittentes quod ad ipsam rem facere videatur. In tertia autem conclusionem no-
stram faciemus. dicentes. quod voluerimus ipsi amicum de tali negotio admo-
nere. quia sumus utranque fortunam nostram illi esse communi. propter amorem & benivo-
lentiam qua in nos afficitur simulque adiungemus communi clausulas finales offe-
rendo. scilicet operam nostram ipsi amico paratam. & addendo similes clausulas postquam
qualis est ista. Vale & me toto corde pames. ego enim (ne mentiar) te mihi cha-
rissimum habeo.

Propositio.

Admoneat Lucillum Valerius de familiaris negotii sui expeditione.

i

Pars

Exemplum.

Si vales. bene est. ego quidem valeo & te quoque valere cupio. *ij*

Scio me tibi hodie Lucille charissime. tanto iucundiorum nuntium esse lata-
rum. quanto maior est amor & benivolentia in me tua. que utranque semper fortunam
nobis esse communem. Exagitata tandem. & per adversarios meos variis ca-
lumniis in longum deducta causa mea. que diebus exactis me sepius mar-
le habebat ac animum meum ad diversa trahens. non minus timoris quam solitu-
tudinis afferebat. demum kalendis Martiis. summo cum omnium applau-
su civium. ab equissimis iudicibus. sententia nostra fuit expedita. aduer-

existimavit

Carique nostri etiam maximo clamore conuictioque factati ac penitus repulsi. quod in re tam diu immortalibus quam etiam amicorum humanitati (qui mihi benignissimas et ulere supererant) perpetua scio me gratiam debitorum. in Ab omnibus igitur assidue molestias patiebar liberatus. tranquillum quietumque animum meum deinceps ad ea penitus studia nostra reducenda. quibus se res ornant aduersum adiuuantur. referamque me ad eum consuetudinis nostre iocundissimum fructum capiendum quo antea utriusque nostrum perfrui licebat. ut mihi voluptatem et gaudium tibi vero non minus solacium adiungam. cui etiam omnem operam meam offero. in omnibus optatis tuis quam libentissime paratam. Vale et valitudine tuam cura diligenter ac me mutuo ut facis diligas.

Comune genus. xvj.

Comune genus est illud quod fit quotienscumque ad amicum scribere voluerimus ut eum per litteras nostras visitemus etiam si nihil accidat quod scribendi materiam praestet. et hoc genus similiter in duas species diuisum est quarum una est de proprio statu. altera vero de negotiis.

Comunis.

De proprio statu.

De negotiis.

Huiusmodi epistola de proprio statu est illa. que ad aliquam personam scribitur ad quam licet nullum nobis argumentum scribendi datum sit cum per litteras visitare volumus. et pro proprio argumento de nostra tamen salute illam admonemus cuius epistola talis est regula.

Regula.

Si eodem epistolam de proprio statu ad aliquam personam scribere voluerimus quam per litteras visitare intendimus et tamen nullum est nobis scribendi argumentum relictum. illam in tres potissimum partes diuidemus. In quarum prima a persona nostra beniuolentiam captabimus dicentes. quod licet nulla accidat nobis materia. propter quam sumus incitati ad scribendum ad ipsum amicum. tamen propter beniuolentiam et amorem quo in ipsum afficimur. non possumus desistere a scribendo. tum ut ipse ex litteris nostris aliquam voluptatem capiat tum ut ex eius responsione. nos sicut iocunditatem percipiamus cum praecipue nulla sit res que magis absentes amicos praesentes faciat quam epistola. In secunda vero declarabimus eius salutem nostram sicut de eius salute aliquid scire cupientes. quam deum rogabimus perpetuam esse et felicem seruari. In tertia autem rogabimus ipsum amicum ad quem scribimus. ut velit sepius nos litteris suis visitare. ex quibus intelligimus de eius statu et salute ut ex tali intelligentia iocunditatem capiamus. Cui ut in alijs epistolis fieri consuetum est. offeremus omnem operam nostram in omnibus suis optatis quam libentissime accommodatam.

Propositio.

Scribat ad Ciceronem Curio. ipsum de salute sua ac omnium suorum certisorem faciens.

Pars

Exemplum.

Licet nullum mihi scribendi argumentum datum sit. suauissime Cicerone quam potissimum diebus distis uti possim. ut ad te aliquid scribam. quia neque in publicis. neque in priuatis negotiis nostris nihil sane noui in hunc usque diem euenit.

fuit q̄ tui oblationē ceperim. sed ea poti⁹ q̄ alios sibi a scribendo retinere so-
let. quia scz nullū mihi scribendi argumentum dabatur quo te litteris meis
remittere incitaret. Hunc autē dante se scribendi opportunitate has breues sta-
tui ad te mittere. quibus primū nos omnes saluos superstitesqz in hunc vsqz
diem tibi esse significo eo potissimū dei bonitate concedente que cuncta mor-
talium negotia disponit z moderatur. cuius etiā maiestatem exoro vt de te quo
qz ac omnibus tuis idem sentire possim quos omnes homines semper diuqz fau-
stos cupio felicesqz futuros. ij Hoc autē argumentū potissimū q̄ nunc
precipue ad scribendum incitatus sum. huiusmodi esse scias. Cū em̄ iaso-
nis virtū precipui ac singularis z nō inmerito iure consultoz p̄ncipis. fama cō-
pulsus ex patria mea in urbē parauinā me contulerim. vt eo legente. ad cesa-
rium ius aditū impetrare possem. hisqz maxime codicibus indigerem. q̄ (vt
fama refert) istic. venetijs apud publicos impressores abundanter reperiun-
tur. te pro viribus meis exorātū velim. vt iuris ciuilia textus. cū bartholi di-
uini cōmentarijs. meo nomine emere cures. ad meqz fideli velis nūcio trans-
mittere. scribasqz quid potissimū pecunie exposueris. nam per eundem si vo-
lueris nunciū eam tibi remittendā curabo. habeboqz tibi gr̄as imortales. q̄
sic necessitati mee opam tuā benigne prestiteris. iij Bene vale amicorū
optime. z me non diligas. sed ames atqz anthonio cornelio nostro meo nomi-
ne plures salutes dicito. ceterosqz amicos omnis nostris verbis plurimum
salutato. quibus omnibus z tibi in p̄mis. omnia mea bona. meqz i p̄mis ipm
z cōmendo z trado. atqz dedo. Iterum vale.

Jocosum genus Caput. xvij.

Jocosum genus est illud. quod fit quotienscumqz iocose z familiariter
ad amicos animi causa excitandi scribere volumus. z huius gene-
ris spēs sunt due. vna scz de se. altera p̄o de alia. vel de tertia vel se-
cunda persona.

De se.

Jocosa.

De alio.

Jocosa de se.

Jocosa de se ē illa q̄ ad aliquā p̄sonā scribit. cū q̄ familiariter locari volu-
mus sup aliq̄ re q̄ in p̄sona n̄ra acciderit. cui⁹ eplē talis ē regula. Regula
Si iocofam eplam de se ad aliquā p̄sonā scribere voluerim⁹ cū q̄ familia-
riter locari cupim⁹ in p̄sona n̄ra. illā potissimū in tres partes diuidemus. In
quaz p̄ma. aut vere aut verissimiliter declarabimus aliquā rem ridiculā vt
iocofam que nobis acciderit. z penitus ad earum rerum propositum faciat.
de quibus postea dicturi sumus. ita vt amicum ipm ad risim incitemus. q̄
nulla est epistola familiarior ista que sepe numero etiā in rebus grauibz z ar-
duis alijs eplis admisceri solet. vt dicemus in eplā mixta. Sz in scda parte
eplē optebit nos a talibz iocis subito redire ad rem seriā. ne nimīū iocādo hi-
striones esse videamur. In tertia autē fm p̄suetudinē aliaz eplaz. offeremus
amico n̄ro oēm opam n̄ram. in omnibus suis optatis libētissime a cōmodatam.
Sed scire debemus q̄ istud gen⁹ eplē potius est mixtū q̄ simplex quia semp

Inter alias epistolarum clausulas solemus huiuscemodi potius locos miscere
 quam similiter totam epistolam iocosam scribere.

Propositio.

Jocetur Fabius cum antonio qui verebatur ipsum in exercitu contra hostes
 potius timidum quam fortem futurum.

Pars.

Exemplum.

Non miror Antonium. si in hoc acerrimo bello quod contra partios susceptus
 me potius timidus quam magnanimum futurum veteris quia soleo ego nunquam
 matutinum bellum inchoare. nisi prius optima facta tentatione. bene dormie-
 rim. ut sicut vires tanto robustiores hac adiuuante quiete. quanto prius pro-
 pter labores fuerant imbecilliores effecte. et tamen adhuc euigilans vix sta-
 re possum. quod tibi forte tale timendi causam prebet. Sed ne amplius hanc
 imbecillitatem meam verearis. addam intentioni mee bonum matini sui. optimasque
 caeselerustas. quas gerhardus veronensis medicus noster deuorare solebat
 cum longum pedibus iter aggredere. ut consolidatis pedibus balibus nihil tibi
 de me sit reliquum timoris. **i** Sed cupio tecum eorum iocari. Illud velim
 intelligas expeditionem mihi istam tante cure esse. ut per deum immortalium etiam et
 horum quandoque oblitus sim ut reipublice utilitatem curare possim. quam tamen
 diebus illis tanto sudore consecutus sum. ut in aciem milites sepius educens
 non obscure demonstraui. quid patrie pietati debeatur. et quid de me de
 inceps sperandum sit. quod ego nunc ad te non scribo. quia paucis post diebus
 ad senatum super hac re litteras publice mittam. **ii** Tu interim bene vale. et
 deum exora. ut res ad vota succedant. quia nunquam reipublice operam meam ne-
 gabo etiam si mihi milles moriendum esset. Iterum bene vale et me scito. sicut an-
 tea. semper in omnibus votis et iussis tuis esse quam patissimum.

Jocosa de alia.

Jocosa epistola de alio est illa. que ad aliquam personam scribitur cum qua simili-
 ter domestice iocari volumus super aliqua re que in persona aliena accide-
 rit. cuius epistole talis est regula.

Regula.

Si iocosam epistolam de aliquo scribere voluerimus ad aliquem amicum
 cum quo iocari intendimus super aliqua re que non in persona nostra sed ali-
 ena contigerit. illam similiter in tres partes diuidemus. In quarum prima ve-
 ro vel ficto sed verisimili tamen loco. aut in eam personam inuehemur ad quam
 scribimus aut in aliquam aliam de qua scribere intendimus. dummodo talis iocus
 sit ad eas res accommodatus de quibus postea in ipsa epistola mentionem fa-
 cere intendimus. In secunda vero subito sine ad rem ipsam serie conuertemur. ne nimium
 fabulosi esse videamur. narrabimusque ea que a nobis scribenda erant ipsa cum
 superioribus adaptando. ne videamur diuertere ab eo quo superius diximus
 In tertia vero utimur communibus clausulis que solent in domesticis episto-
 lis ad amicos scribi. quia hec epistola iocosa etiam cum domesticis aliquan-
 do numerari solet quam ut diximus potius habeat naturam mixtam quam
 simplicem.

Propositio

Jocetur Quintilianus cum Valerio qui raras ad eum litteras dare solitus est.

i

Dars

Exemplū.

Consideranti mihi diebus istis Valeri charissime. quā negligens in scribendo fores. cū nullas adhuc post discessum tuū mihi lras dederis. facile illa incidebat suspicio. in quā etiā Bilbilianus sepius vates incidere solebat. cū clientulū nihil patrono porrigentē. chyragra laborare suspicabat. Ego quē te semper antea a deo inscribendo diligentē cognoscebā. vt quē tecū conferre possem. haberē pfecto neminē. nunc autē cū nullas amplius ad me lras te dare videam. z ad eū precipue qui maxime ipaz percupidus est. nō possū suspicari. te in chyragre fortasse morbū incidisse. qui manus tuas quondā ad scribendū pmpuissimas. tardiores efficiat. Quod si vez est (vt opinor) aut oscula piū consulas. qui te ab infesta huiuscemodi egritudine liberet. calamūqz tibi nunc grauē. facilem deinceps reddat. vel si omnino incurabilis est hec egritudo. quod manibus facere non potest. id saltē pedū officio perficias.

¶ Sed cupio tecū coram iocari. Illud nihil q̄ gratissimū feceris. si p̄ ista negocia tua. que animū tuū diuerse trahunt. sepius ad me lras miseris. quibz z de tua impūnis salute. z de his que istinc aguntur. certior fieri possim. Hosti em̄ animū mentē. studiūqz meum in his p̄cipue p̄noscendis q̄ ad tempu. attinent. quod si me crebro certiorē reddes. nihil est quod ad te magis hoc tpe impetrare contendā. Ego quoqz in huiuscemodi scribendi genere te saturare spero. p̄fertim si studiū meum non aspernaberis. Vale igitur z si qd est quod mea tibi opera prodesse possit. vtere. cū volueris. ecce me tibi ad oīa optata tua libentissime paratum.

Commissiū genus Caput. xvij.

am d nobis

Commissiū genus est illud. quod sit quotienscunqz ad aliquam psonam scribere volumus. cui super negotijs nostris expediendis. mandatū aliquod dare intendimus. z huius generis similiter species sunt due. vna. scz generalis. z altera particularis.

Commissiua.

Generalis.

Particularis.

Commissiua epla generalis est illa. que ad aliquam personā scribit. cui generaliter super omnibus negotijs nostris. in aliqua regione vel ciuitate expedientis. generale mandatū dare volumus. cuius eple talis est regula.

Regula.

Si commissiua eplam generalē ad aliquā personam scribere voluerim. cui super omnibus negotijs nostris. tam particularibz q̄ generalibus. in aliqua regione siue ciuitate tractandis. volumus generale mandatū vel cōmissionē dare. illam in partes quattuor p̄ncipaliter diuidemus. In quarū p̄ma p̄tanqz per exordiū. beniuolentiā captabimus ab ea persona ad q̄ scribim. ostendentes quantaz fiduciam habeamus in ipa p̄pter fidem z integritatem suā. q̄ bene tractabit ipa negocia nostra que ei volumus committere. deinde ponemus spem que habemus in ipō amico. q̄ p̄pter amorem seu beniuolentiā

Commolotra est imp...

pti epla

qua in nos afficitur. bene et diligenter omnia tractabit. In secunda vero negotia nostra narrabimus. cuiusmodi sint et cum quo. et ubi pagenda. ut sciat ipse amicus noster. quid potissimum nostra causa exequi debeat. In tertia autem pos nemus auctoritate quam tali amico tradere volumus. super ipsius negotiis praes ctandis. cum omnibus clausulis que videant esse necessarie. ad forenses causas peragendas. In quarta vero et ultima ponemus gratificationem nostram. dicentes nos velle ea firma tenere. quod per ipsum amicum nisi fuerit in talibus negotiis nostris expedita. adiungentes aliquam penam vel obligationem bonorum nostrorum put nobis videbitur magis et ipsis rebus et amico convenire. Ad dentes deinde diem et annum quo tales littere scripte fuerint. cum titulo aut signo consueto.

Propositio.

Comittat Scipioni Cicero vices suas in omnibus negotiis suis rhome per agendis.

i Pars

Exemplum.

Rihil est tam arduum tanque difficile Scipio charissime. quod ego tua causa libenter subirem. quia sic amor et benivolentia nostra postulat et requirit. Ut efficitur ut de te quoque non minorem fiduciam habeam quam in omnibus negotiis meis pagendis. in quibus mihi possis operam tuam prestare. illam fidelissimam exactissimamque a te expectem. ii Quapropter cum multa mihi sint in hac civitate negotia peragenda que ego nunc potissimum expedire non possum. cum regem de bulus provincie pondere sum impeditus. statui ea tibi committere. ut quia prius omnia facilius agere potes. ea commodius expedias. in quorum omnium peractione. ut nemine obstante. vice et auctoritate meam sub eas per partes litteras te meum procuratorem ac nuncium spectalem constituto. iii Et specialiter super ea causa que mihi est cum marco anthonio in controversia. quam etiam credo tibi novissimam esse. generaliter pro ad omnia mea negotia. tam istic rhome quam etiam alibi meo nomine tractanda. ad vocandum quemcumque opus erit in iudicium et super ipsis negotiis libellos producendos testes et instrumenta. et si ab adversario vocatus fueris ad respondendum. et meo nomine obijciendum. ad lites contestandas et earum sententias audiendas ad appellandum. et appellationes persequendas et generaliter ad omnia peragenda que merita causarum exigunt et requirunt. Super quibus rebus do tibi omnem auctoritatem et potestatem ut eas agere et tractare possis. ac si ego ipse personaliter adessem. iv Promittens me omnia et singula. que per te in his negotiis meis gesta fuerint. grata et rata habiturum sub obligatione omnium bonorum meorum. Tibi igitur omnem causam commendo. meque ipsum tibi trado et dedo cui volo omnem operam meam quam libentissime esse paratam. Vale. Ex gymnasio arhensi kalendis Januariis olympiadis ducentissime. Anno tercio ego Marcus Tullius Cicero propria manu scripsi.

Commissiva particularis.

Commissiva epistola particularis est illa que ad aliquam personam scribitur cui particulariter super aliquo tamen negotio nostro peragendo. vices nostras credere volumus. cuius epistole talis est regula.

Regula.

Si commissivam epistolam particularem ad aliquam personam scribere voluerim. cui

particulariter tñ volumus aliquod simplex negociū cōmendare. illā similiter
in partes quatuor diuidemus. In quaz prima vt fecimus in superiore. beniuo-
lentiā captabimus ab ea persona. ad quā scribimus. demonstrantes nos hā-
bere maximā spem z fiduciā in ipā. quod ppter amorē z beniuolentiā q̄ in nos
afficit. ipse bene z diligenter oīa pertractabit. In scda sō exponemus ipm nes-
gocium peragendum. si vnū fuerit vel plura. si plura fuerint. seruato suo or-
dine z super quocunqz negocio declarabimus eas p̄ iculares clausulas. que
videbunt esse ad eius expeditionē necessarie vel potius referemus huiusces-
modi declarationē ad singulaz causarū p̄cessus. quos ad ipm amicum dice-
mus mittere vel breui esse misturos. sup quibz poterit de rebus ipis certissime
informari. In tertia aut apponemus eā autoritatē. sup ipis negocijs agēdis.
per quā ei volumus concedere. sicut addendo oēs clausulas. que ad causas fo-
renses pertinere dicuntur. In quarta vero promittimus. nos esse oīa a p̄ro-
baturōs. que ipse amicus super his negocijs tractauerit. apponendo sicut bo-
noz nostrorū obligationē cū tpe loco z titulo ad tales lras corroborandas ne-
cessarijs.

Propositio.

Comittat Appius Ciceroni vices suas. super sacerdotio suo in cilieta ex-
pediendo.

Pars.

Exemplū.

Fides z integritas tua marce tullii qua semp in amicoz negocijs vsus es.
z quā ego quoqz in rebus meis a te perfecta cognoui. nō paruam mihi imp-
sentiaz fiduciā aufert vt preter amorē z beniuolentiā. qua a tenellis annis i-
ter se vterqz nostrū deuinctus est. ex tua humanitate z p̄bitate. si tibi nego-
cia mea cōmendauero. illa ac si tua essent diligentissime expedies.

ij Ut igitur intelligas. quid mihi nunc potissimū opera tua afferre possit.
Scias me hac in puincia tua. dum ei p̄essem. sacerdotiū publicū gessisse
quod oīnibus magistratibus. qui a rhomano senatu pro consulari dignita-
te istuc proficiscunt aduenire solet. z quia cōsuetos redditus ex tali sacerdo-
tio adhuc percipere non potui statui hoc tibi negociū demandare. qui in p-
uincia presens es. z omnia facilius expedire potes. iij Quapropter supe-
rijs pecunijs. que mihi ex hoc sacerdotio debent. accuratissime exigendis. p-
p̄ntes lras te meū p̄curatorē ac nunciū spēalem constituto. ad eas penit̄ exi-
gendas. z si fortasse ex publicis questoribz resistētē quēpiam inueniēs. do-
nibi plenā autoritatē. ac si ipse personaliter adessem ad eū in iudicium vocādū
z contra talē aduersariū libellos p̄ducendū litem contestandā. snias audien-
das. z si opus fuerit ab eis appellandū. appellationesqz p̄sequendas. ac oīa
facienda q̄ forenses huiusmodi cause exigunt z requirūt. iij Promit-
tens me oīa cōprobatuz. que super hoc negotio per te fuerint expedita. sub
obligatione omniū bonoz meoz. tibiqz oēm remipam atqz causam plurimuz
cōmendo. cui etiam volo oēm operam meā esse paratā. Vale. Ex urbe. Idē
bus quintilibus. ducentissime olimpiadis anno secundo Ego appius pul-
cher propria manu scripsi.

Regium genus Caput. xix.

Regium genus est illud quod fit quotienscumqz scribit p̄nceps epistolas

aliquam vel publicam vel priuatā. z huius quidem generis species sunt quatuor
qz. prima scilicet fidei. secunda familiaritatis. tertia edictiua. quarta inhibito-
ria. quinta vero promotiua.

Regia.

Fidei. Familiaritatis. Edictiua. Inhibitiua. Promotiua.

Regia epla fidei est illa quaz scribit pnceps secularis vel spūalis ad aliquā
personam pro fide alicui faciendā. cuius epistole talis est regula.

Regula.

Si voluerit princeps eplam fidei ad aliquā personā scribere cui fidez ad-
hibere cupiat. notare debet qz talis epla potest scribi aut ad ipam personam
que talē fidē sibi fieri petit. aut ad aliquā aliam priuatam siue publicā apud
quam tali persone fidē haberi contendat. Sed utrunqz sit talis epla in tres
potissimū partes diuidet. In quaz prima apponet pnceps nomen z titulum
suū cū omnibz adfectionibus que suo videntur imperio conuenire. In secun-
do vero apponet aliquod exordium in quo demonstret viros ppos esse summa
laude afficiendos. z omni beneficio prosequendos. In tertia autēz captabile
beniuolentiā ab ea persona cui fidem facere cupit. laudando ipaz ab aliqua
virtute particulari. z ipam omnibus comendando. ad quoz manus tales lre
deuenerint. adiungendo sibi fore gratissimū. si talis persona fuerit comenda-
ta vel benigno fauore ab aliquo affecta.

Propositio.

Fidem faciat venetoz princeps georgio alexandrino de ea humanitate.
qua perditus est.

Pars I. Exemplum.

Augustinus barbadicus de gratia dum venetiaz zc. vniuersis ac singu-
lis. ad quoz manus hē nostre lre peruenerint salutē z dilectionis affectum.

ii. Sicut dignū est z laudabile vt qui vitijs a sceleribz vallati sunt. eos
pncipū nō tm vindicta castiget sed maximo z iam dedecora psequatur. ita
iustum z honestum censemus. vt bonos viros. virtutiqz deditos. non solum
beneficijs z meritis cumulemus. sed etiam benigno fauore z summo laudum
preconio prosequamur.

iii. Quapropter cum iam per multos annos ge-
orgio alexandrio. viro sane in vtraqz lingua doctissimo vlti. cuius eloque-
tia grauitatem z sapientiam. nemo est qui non colat. non deamēt. non admi-
retur preter ea beneficia. que in ipm merito contulimus. dignum existimauit
mus vt eum quoqz non obscuro laudum testimonio subleuemus. Huc scilicet
virum omnibus sumope comendamus. ad quos se cotulerit. qz pfecto felix
nostro iudicio illa ciuitas existimari poterit. ad quam ipse digertere voluerit.

Si qd p̄erea. eū beneficij fauoris. grē collatū fuerit. illud totū existimabimus
in nrām psonā fuisse collatū. z p tali bn̄ficio volum⁹ ei perpetuas grās hēre.
In quorum fidē has publicas lras fieri iussimus. ac nostris sigilli appentione
muniri. Ex vrbe veneta kalendis Martijs. Anno salutis dnice. Millesis-
mo. cccc. lxxxvij.

Regia familiaritatis.

Regia epla familiaritatis est illa que scribitur ab aliquo pncipe taz secu-
lari q̄ spūali. in fidem. q̄ ip̄e aliquam personā in suam familiaritatem susce-
perit. cuius epistole talis est regula.

Regular

Si voluerit pnceps regiā eplam familiaritatis ad aliquē scribere. hōno-
bus medijs facere poterit. vnos e3 modo quando ip̄a epla dirigitur ad pro-
prium personam. quam voluerit pnceps in familiaritatem suā suscipere. Altero
vero quando epla dirigitur ad aliquā vniuersitatē vel locū ad quem talis p-
sona se conferre voluerit. vel generaliter ad oēs ad quos tales ire puenerint
vt apud ip̄os benigne suscipiatur. Sed quocūqz mō fiat. illā s̄l̄r in tres par-
tes diuidemus. In quā prima s̄m consuetū scribendū modū pponet p̄na-
reps nomen z titulos suos eū salutatione. In sc̄da hō faciet exordīū. declarā-
do qualiter omnes viri p̄bi nō solū s̄nt in p̄ncipiū familiaritatis suscipiendū
sed etiaz s̄mo fauore z meritis psequendū. z tunc subiunget q̄ ppter v̄tutes
z optimas condiciones viri. que ip̄e cōmendare intendit. fuerit incitatus ad
suscipiendū eū in familiaritaz suā. In t̄rcia aut̄ facta fide istius familiaritatis
cōmendabit eū apud illam vniuersitatē vel locū ad quē ip̄e voluerit se cōfer-
re. dicens ei fore gratissimū. quicquid in talē personam puuatim siue publica
ce conferetur.

Proposicio.

Fidem familiaritatis faciat cardinalis sc̄i Darc̄i Johāni veneto secre-
tario suo in gallia p̄ficiscenti.

Dars Exemplum.

Darcus barbus. diuina fauente clementia. sacro sancte rhomane eccle-
sie titulo sancti Darc̄i ep̄s cardinalis Ludouico xp̄ianissimo galloꝝ regi sa-
lutē. *ij.* Nostra est consuetudo xp̄ianissime rex. vt si quos inuenertim⁹ in
familiares nostros. virtutis floribz ornatos z solidissime fidei splendore des-
coratos eos nobis potissimū charissimos habeamus. nec vnq̄ illos cessem⁹
meritis z beneficijs subleuare. p̄ter eū illud qd̄ iustum z honestum existima-
mus. tales sc̄z viros s̄ma laude afficiendos accedit z nō mediocris quedam
vtilitas inter ceteros domesticos nostros. qui si viderint. merita virtutū suā
rū p̄mia bonos viros fuisse consecutos eo libentius ad virtutē aspirabūt. q̄
se potiora beneficia acquisituros sperabunt. *ij.* Cū igit̄ iohānes vene-
tus familiaris noster. vir quidem ingenio z doctrina nemini cedens. hac i re-
gionem tuā p̄ficiscat sua qdam negocia expediturus. Que p̄mū serenitati no-
strū facimus ip̄m esse ex p̄mis familiaribz nostris vnū quē s̄mo amore z beni-
uolentia psequimur. Cui si nostri gratia in rebus suis a tua serenitate opte-
tularū fuisse sentierimus. erit quidem a deo nobis gratū ac si beneficia ip̄a in
nosmetip̄os collata fuisse lettarēmur. Tibi igit̄ eū cōmendamus. tanq̄ omni-
um ceteroz nobis gratissimū charissimū qz tue qz serenitate s̄l̄r offerim⁹ ope-
ram nostram in omnibz tuis optatis q̄ libentissime paratā. Vale.

Regia edictina.

Regia epla edictina est illa q̄ scribitur a pncipe tā seculari q̄ spūali

ad aliquā personam. vel publicā vel priuatam. p re aliqua ad publicū bonum pertinente significanda. cuius eplē talis est regula.

Regula.

Si voluerimus eplam edictiuā regiā ad aliquā psonam scribere scire debemus q talis eplā scribi pōt. v' generaliter ad aliquā vniuersitatē v' pplm vel particulariter ad aliquā psonam publicā vt faciūt pncipes ad alios pncipes p edicenda pace. vel bello. federe vel lege. siue p sibi. z tunc ipa epistola diuidetur in tres partes pncipales. In quaz pma ponemus nomen pncipis cum suis titulis omib. put fecimus in alijs eplis supiorib. cū salutacione ad eam psonā ad quā scribit eplā. In scda pō ponemus cām ppter quā sumus incitati. ad tale eplam scribendā oñdendo cām illā esse iustam z honestam. z quantū poterimus conabimur ptes nostras approbare. z p oppositū aduersarij dēpmere. vt potius videamur nobiscū iusticiā z eqtatē ostendere quā cū eo ad quē scribimus. In tercia aut narrabimus id qd scribere intendimus. si de bello psonā ipam ad bellū incitantes. si de pace. s' ad pacem. z sic de federe. aut lege p mulganda. addendo clausulas illas finales q magis videbunt ad ppositū facere. z ipam eplam concludere. qd ex supiorib eplis satis supqz colligere possumus. si ad eas aduerterimus.

Propositio.

Edicat cesar pacē pannonto regi p sua in eū liberalitate ac munificētia.

¶ Pars.

¶ Exemplum.

Fredericus tercius. diuina fauente elementa. rhomanoz impator sp Augustus austrie. stirie. carinthie. carioleqz dux comesqz tirolis zc. Dacie vtriusqz pannonie regie Salutē. ij Licet multe cause inuicē cōcurrant. que me potius ad bellū tecū gerendū q̄ ad pacē firmandam inducant. quas hic recitare mihi supua canēū videtur. tu em eas bene optimeqz nosti. vt tibi tamen tuisqz omibus ostendam. q̄rū potius mea in vos valeat liberalitas q̄ v'ra in me ingratitudo. Deliberaui penitus tecū pacē firmare. vt cū ab armis discesserimus. possint milites nostri (qui ex vtraqz parte sumope p̄sūpti sūt) ad desideratā quietē redire. z dissipatas res suas aliquantulum instaurare.

ij Tibi igitur p̄ntiam tenore significo. q ab hoc die in postez relicta omni penitus discordia ac similitate. q̄ prius inter nos fuerat. volo tecū firmissimā pacem habere. cum his tamen pacis z conditionibus que prius fuerant inter nos vnanimi volūtate conclusa. Teqz hortor. vt hanc a tuis saltē desideratā pacem velis z libentissima fronte suscipere. z beneficiorz cōicatione ppetuam seruare. nos em ex parte nostra hoc tibi volumus esse pollicitū z cōstantissime obseruatū. quod nulla vnq̄ causa a tua beniuolentiā decidem. quoad ipam volueris nobis illelam tenere. Vale.

Regi inhibitoria.

Regia eplā inhibitoria est illa. que scribitur a pncipe ad aliquā personam vel publicam vel priuatam. cui inhibere intendit aliquod opus vel iam incipitum vel quod ppe diem incipiendum suspicetur. Cui eplē talis est regula.

Regia.

Si voluerit princeps inhibitoriam epistolam ad aliquam personam vel publicam vel privatam scribere. cui inhibere velit aliquid faciendum vel quod iam fieri ceptum sit desinendum. illam sicut in tres partes dividere debet. In quarum prima ponit nomen et titulos suos secundum consuetudinem talium epistolarum. In secunda pro quod erit exordium epistole declarabit se intellexisse. quod talis persona ad quam ipse scribit. vel iam inceperit vel incipere velit aliquid opus. quod ipse princeps nullo pacto futurum intendit. et simul in hoc loco declarabit causam vel rationem aliquam veram. aut saltem verisimilem. propter quam ipse sit incitatus ad tale opus inhibendum. In tertia autem inhibitionem ipsam ponet verbis brevibus et dilucidis que proprie ad principem pertinent. addendo regales minas si a tali opere faciundo non desisterit. cum omni enim modestia et humanitate. ne videatur subito velle in iram exire. quod ad prudentem et sapientem vix non attinet. et sic absolute finiet epistolam suam. addendo tamen diem et locum. que date fuerint littere.

Propositio.

Subsibeat pontifex maximus regi Ferdinando edificationem cuiusdam castelli. in finitimis.

i

Pars

Exemplum.

Innocentius episcopus servus servorum dei. Illustrissimo regi Appulie Ferdinando Salutem et apostolicam benedictionem. *ij* Ex litteris venerabilis fratris nostri cardinalis sancti Petri ad vincula de nostro mandato totius agrigipicentis gubernatoris et legati intelleximus te munitissima quedam castella. in finitimis Appulie terminis versus agrum picenum. qui nostre ditioni subiaceret. contra pacta et conventiones nostras edificare velle. quod se dicit ex multis nuntiis istinc venientibus intellexisse. et quod ut scit serenitas tua huiusmodi castella que nova quamquam edificatione eriguntur. et presertim in illis locis ubi maior posset dari occasio nocendi. semper in malum inducit hominem suspicionem. ideo non possumus satis admirari te contra nos talia moliri. *ij* Quapropter rogamus serenitatem tuam. ut penitus a tali edificatione desistas si nobiscum vouerit perpetuam pacem habere. quod si fortasse neglexeris coacti erimus omnem iniuriam nostram pro viribus impellere. cum presertim vim vi repelle liceat. Sed bene confidimus te talia esse facturum. que regiam personam tuam deceant cum etiam nos offeremus omnem operam nostram in omnibus operatis libentissime paratam. Date apud sanctum petrum Anno ab incarnatione dominice octogesimo sexto supra millesimum et quadringentesimum Pontificatus autem nostri. anno primo.

Regia promotiva.

Regia epistola promotiva est illa que scribitur a principe ad aliquam personam quam ad dignitatem quamquam seu gradum promovere intendit. cuius epistole talis est regalia. Regalia. Si voluerit princeps promotivam epistolam ad aliquam personam scribere hoc dupliciter facere poterit. Uno scilicet modo quando ipsam epistolam dirigit ad aliquam tertiariam personam. cui mandat ut amicum quemquam vel familiare ad aliquam dignitatem promoveat. Altera pro modo quando ad ipsam personam scribit. quam promovere intendit. Sed quecumque modo fiat. illam in tres partes dividet. In quarum prima secundum istarum epistolarum consuetudinem apponet nomen et titulos suos cum brevi salutatione. In secunda pro captabit bene

Regula:

Si mixta epistola ex duobus generibus vel duabus speciebus ad aliquem amicum scribere voluerimus, illa principaliter in duas partes dividemus. In quarum prima ponemus ea partem epistolae scribendam quae magis nobis videbitur esse necessaria. In secunda vero subiungemus illam quae minore in se et minus necessaria causam habet. Sed tamen notare debemus quod in tali epistola mixta solemus in principio scribere exordium hoc modo. Si epistola fuerit principalis, et primo scripta ad amicum de clara re, et tunc per exordium, quod cum nobis multa et varia ad eum scribenda occurrant, per has litteras volumus eum de omnibus admonere, et tunc particulariter servando ordinem omnium scribendorum, singula breviter et dilucide exponemus. Si vero secundaria fuerit epistola, et responsiva dicemus in principio, nos recepisse ab amico nostro litteras, quae nobis gratissime fuerunt, et quod ad omnia illa particulariter rescribemus, quae videbuntur responsione digna, et tunc similiter per ordinem ad omnia respondebimus. Si vero aliquid etiam nobis scribendum acciderit, illud in fine epistolae scribemus, offerendo ipsi amico omnem operam nostram in omnibus paratam, ut in alijs epistolis fieri consuetum est.

Propositio.

Scribat executoria simul et domestica epistolam ad curionem Cicero ipsum de negotiis suis admouendo.

Pars

Exemplum.

Accepti abste litteras Curio charissime, quae licet mihi iucundissime fuerint, cum ex illis intellexerim de tua tuorumque omnium salute, aliquid tamen molestiae attulerunt, cum te videam negligentie crimine suspectum habere, quod scilicet ut optabis sepius ad te litteras non dederim, et profecto quod hoc mihi molestum sit, quia me sentio ab omni penitus culpa vacare, est tamen aliquantulum ex altera parte iucundum, cum haec praesertim litterarum mearum ex postulatione, non paruum in me amorem tuum ostendit. Dabo igitur operam, ut quibus neminem praetermisserim, quem quidem ad te peruenturum putaverim, cui litteras non dederim, te etiam hoc in scribendi genere expleam, praesertim si videro officium meum abste non vilipendi. Sed de litteris hactenus. **ii** Scribis ad me ut de negotio tuo de certiore reddam, scias nos diu noctuque laborare, ut expediatur, sed est tanta adversariorum tuorum iniquitas, ut res semper sic ipsis cogentibus, in longum protrahatur speramus tamen, ut demum in fracta ipsorum iniquitate, tuam sis dignitatem tetenturus. Quod autem scribis, ut ad te libros iuris civilis transmittant, faciam id equidem libentissime, sed quia propter haec bella intestina, quae adhuc sedata non sunt, nullus hinc potest nuncius tuto discedere, expectabis ad paucos dies, quousque pax, quae inter partes tractatur, ad conclusionem veniat, tunc voto tuo securi et melius satisfiet. Si quod est aliud quod me tibi opera praestare possit, tuum est iubere, meum autem mandata tua quam libentissime exequi. Vale.

Dixta ex pluribus.

Dixta epistola ex pluribus est illa quae plura in se genera complectitur vel partes diversas species. Cuius epistolae talis breuiter est regula.

Regula.

Si voluerimus mixtā eplam ex plurib; ad aliquam psonā scribere illam in tot partes diuidemus quot erunt genera vel spēs eplaz ex quibus ipa erit cōposita. z tunc a maiore semp z maioris momenti incipiemus. p omnia suādo regulā suā. put in suo capitulo declaratū est. deinde ad ppiā quā descendemus. deinde ad minorē donec ois rerum scribendarū numerus compleat. sp in omib; suādo regulā suā sic in suo loco fuit superius definitū. Sz illud addere debem⁹ qd sp est faciēdū aliqd exordiū i tali epla. per qd declarem⁹ ea generaliter q scribere intendim⁹ vel saltē vt p ipm demus aliquē introitū ad ipam eplam cōponendā. In fine pterea eple adiūgim⁹ oblationes cōsue-
tas addendo etiā si nobis videbitur. expositionē alicui⁹ negocij nri. quod ad ipm amicū scribere intendimus. q negocia. nisi fuerint alicuius magni momenti. sunt semp postponenda. qz amicorū cause sunt prius recitāde z expediēde qz pprie. vt videamur iporū negocia magis cordi habere. qz nostra.

Propositio.

Scribat consolatoriā simul z grauē domesticā eplam pompilium marc⁹ curius.

i

Pars

Exemplū

Intellexi pōpili charissime ex amicorū nrorū lris. q mibi dieb; istis redite fuerunt. patrē tuū viz optimū. ex hac vita decessisse. quod mibi pfecto tanto molestius fuit qto mibi tu chariores. cui⁹ ego existimo oēm fortunā. mibi esse cōem. hanc ideo calamitatē tanqz ppriā existimaui. sed cū ex altera parte psideo qz bene natus fuerit. qz optime educatus. quib; honorib; inter ceteros sui ordinis viros functus. qz facili morbo correptus. z dum tps erat vt nature cōcederet. qz sanctissime mortu⁹. certe nihil est quod doleā. immo pō potius decet vt deo maximā grām habeam⁹ q prius illū tātis munerib; donauit. deinde placidissima morte nō ad tenebras. sed de tenebris ad lucē reuocauit. ij Sed his omissis ad ea veniamus q ad nos magis attinēt. Scias dieb; istis senatū nro nunciatū fuisse. samnites maximū contra rēpu. nostrā exercitū ppassse. ac qridie in agrz nrm incursionē facere. Un cēturiar⁹ cōmittijs celebratis decreuerunt patres vt contra hostes arma sumant etqz reiqz pōpeiū nrm pposuerem q p silio sapientia z autoritate nemint cedens facillime possit re istam conficere. Tu si me audies ex humano tuo qz primū in urbem veniens ne tumultu arto bello ingruente aliquid damni patiaris.

ij Quod scribis vt a debitorib; tuis pecunias exigā pficere illud profecto libentissime sed in hoc tam grauī tumultu neqz forensiū causaz neqz fenatorie actionis amplius locus est. quousqz res ad aliquid melius tendant. Sed hoc vnum tibi audeo scribere quod si te ad nos qz primum contuleris. non solū poteris priuatis sed etiam publicis fortasse reb; nō mediocre subsidium ferre. quod vt facias te hortor z moneo tibi tamen nunqz defuturā operam meam polliceor. Vale.

Explicit libellus Primus.

E ij

Elegantie definitio ac regule que ad supiores ep'as faciūt. libell' sc'ds
Elegantia est venusta verborū concinitas. dulcē aurib' a' ferens sonū. cuius
quidem generales regule sunt triginta.

Prima regula.

Laudabit illa oratio q̄ obliqua dicit. & a posteriorib' incipiens dictionib'. In
verbū sepius. q̄ in aliā orōnis partem finiat. vt cesar adeptus est monarchiaz
imperij summis viribus. quod elegantius dicit summis viribus imperij mo
narchiā cesar adeptus est.

Secunda regula.

Comendabitur q̄z orō q̄ dictionē habeat vniuersalē affirmatiuā & negati
uā in fine vel aliquod insigne nomē vel aduerbiū. Exemplū primi. Omnes
laudant ea. q̄ vir bonus facit. quod venustius dicit. Que vir bonus facit lau
dant oēs. Exemplū sc'di. Ego neminē habeo quē mag' diligā te. qd pulchri
us dicitur. Quē te magis diligā. habeo neminē. Exēplū terciū. Egregia sunt
ea q̄ scribis ad me. qd concinnius est. Que ad me scribis sunt egregia. Exem
plū quarti. Ego oia diligenter perfecit que iussisti mihi. quod eloquentius
dicitur. Que mihi iussisti perfecit oia diligenter.

Tercia regula.

Nomen adiectiuū elegantius substantiuo p̄ponitur. vt virtus sūma im
perium magnū consiliū vtile. melius em̄ dicitur. summa virtus. magnū im
perium vtile consiliū & hmoi.

Quarta regula.

Inter adiectiuū & substantiuū semp est aliquid interponendū. vt maxima
virtus cesaris sūma laude semp extollenda est qd elegantius dicit. maxima ces
saris virtus sūma splāude extollenda est.

Quinta regula.

Quotiescūqz ab opposito alicuius verbi sc'darij orō incipiat qd subito
relatiuū sequat elegantius inter relatiuū & antecedens secundariū verbū ponit
vt Seneū pompeiū qui rhomanorū auxit imperiū sumope diligo. venusti' em̄
dicit. Seneū pompeiū sumope diligo q̄ rhomanū imperiū auxit.

Sexta regula.

Si fuerit relatiuū in aliquo casu posito venustius antecedens in relatiuū ca
su positū postponet. vt virtutes quibus ab ineunte etate studuisti imor alita
ti nomen tuū comendabunt. quod elegantius dicit. quibus virtutib' ab ineun
te etate studuisti imortalita i uomē tuū comēdabunt.

Septima regula.

Quā est aliqd substantiuū cū p̄positiōe aliq̄ iunctū qd sic de natura p̄cedē
tis vel sequentis clausule. p̄positiōe in relatiuū vertimus & verbū substan
tiuū adiungimus vt p̄ tua humanitate multa in me bñficia cōtulisti qd ele
gantius dicit. que tua humanitas est multa in me bñficia cōtulisti & sic i ceteris.

Octaua regula.

Sepius relatiuum quod verbo primario additum est ad secundariā trās
ferimus. vt Cicero qui eloquentissimus fuit ceteris oratoribus in dicēdo p̄
stitit quod elegantius dicemus. Cicero eloquentissimus fuit qui ceteris ora
toribus in dicendo p̄stitit.

Nonā regula.

Si aliquid habuerimus vel nomen vel aduerbiū insigne elegāti' illud
cum quidem vel idem pronomine postponemus. Exemplū primi. Marcus

Tullius orator singularis fuit quod venustius dicitur. Marcus tullius orator fuit et quidem singularis. Exemplum secundi. que mihi iussisti omnia libenter perfecti quod eloquentius dicitur. que mihi iussisti omnia perfecti et quidem libenter.

Decima regula.

Sicut in mediocri stilo dicendi. a re nuda prius incipe optet deinde illas exornare. Sic in stilo graui ab exornatu initiū sumere debemus. Exemplum primi. Pompeius omni romanoꝝ. tum armis. tū consilio facile princeps fuit. Exemplū scđi. Omniū romanoꝝ tum armis tum consilio. facile princeps magnus pompeius fuit.

Undecima regula.

Genitiuus casus semper ceteris ponitur. vt consiliū optimi vii. qđ elegātius dicitur. Optimi vii i consilium.

Duodecima regula.

Si gerundiū verbū habuerimus cum suo a pposito. a ppositum illud in gerundiū casu ponemus. ac ambo inuicē concordabimus. vt veni grā amandi virtutē. quod venustius dicitur. Veni amande virtutis gratia.

Terciadecima regula.

Si fuerit aliqđ relatiuū inter duo substantiua. illud potius cum sequenti q̄ cum precedenti concordamus. Ut est locus in carcere quod tullianum a ppe llatur.

Quartadecima regula.

Si dictionis alicuius significationē agere volumus. positiuo per aut per q̄. cōparatio longe. superlatiuo aut q̄ iungere debemus. Exemplū omnium Perbeatus. vel per q̄ brūs fuit cesar. sed lōge beatiōr q̄ beatissim⁹ traian⁹.

Quintadecima regula.

Nomina greca tercię declinationis si per os grecum genitiuum fecerit ad secundam declarationem referuntur. vt delphin delphinis. delphinus delphini. elephas elephantis. elephantus elephantis.

Sextadecima regula.

Si aliquod adiectiuum habuerimus significans laudem vel vituperiū. vtile vel inutile. illud potius in datiuum substantiui vertemus cū sum es est. vt virtutes sunt mihi tueundita i.

Decima septima regula.

In rebus paribus tum vel et geminatum ponimus in imparibus so cum et tum. sed leuius preponitur. Exemplum primi. Cicero tum laude tum rerū scientia valet. Vel eneas et fortis et pius fuit. Exemplum secundi. Cesarem plurimum valuisse. cum pps tum senatus affirmat.

Decima octaua regula.

Si aliquam personam aut laudare vel vituperare voluerimus. id trisariam facere poterimus aut cum genitiuo quod magis poeticum est. vt Marcus catho vir est magne virtutis. aut cū nominatiuo et ablatiuo solo. vt Marcus catho vir est magna virtute.

Decimatioa regula.

Sepe numero verbū infinitū vertemus in participiū tam ablatiui q̄ accu-
satiui casus. si verbū aliquod precedat. Exemplū primi. Tibi opus est
consulere. quod melius dicitur. Tibi consulto opus est. Exemplum secun-
di. Bonum tibi fortunā inuenire curabo. quod venustius dicitur. Bonam
tibi fortunam inuentam curabo.

Vicesima regula.

Cū adiectiuū z substantiuū in eodem casu posita acciderint substantiuū
in genitiuo ponemus. adiectiuū s̄o in eo casu in quo poni debet. sed in nume-
ro singulari z genere neutro locamus. vt multa pecunia. parua sapientia. ali-
quas litteras quod melius dicitur multum pecunie parum sapientie. aliqd
litterarum.

Vicesimaprima regula.

Cū duobus substantiuis idem adiectiuū adijci debeat. adiectiuuz in p̄nc-
ipio orationis collocamus z substantiua cum et vel cū geminato postpone-
mus. vt cesar fuit magnus vir z magnus imperator. quod ornatiuz dicitur z
Cesar fuit magnus z vir z impator.

Vicesimasecunda regula.

Cum adiectiuū z substantiuū simul fuerint quoz substantiuū ab adiecti-
uo formatū fuerit diuerse significationis a primo substantiuo. in duo sūt po-
tius substantiua transferenda. vt cauendū est ab honestate naturali disceda-
mus. quod melius dicitur. Cauendū est ab honestate naturaqz discedam⁹.

Vicesimatercia regula.

Cū gerundiū accusatiue vocis habuerimus potius illud in supinū abla-
tiue vocis transferemus. vt Hoc est mirabile ad dicendum. quod elegantiuz
dicitur. Hoc est mirabile dictu.

Vicesimaquarta regula.

Si aliquod superlatiuū durius acciderit. pro eo positiuū ponemus ac et
aduerbiū superlatiuū addemus. vt necessariūssimus. quod elegantius dici-
mus. maxime necessarius.

Vicesimaquinta regula.

Si aliquē maximope laudare. vel vituperare voluerimus laudatiōis vel
vitupationis causam in grō constituemus ac huiusmodi nomina. splendo-
rem. fulgorē. gloriā. vel laudē viciū facimus. crimē. aut scelus addem⁹. Ex-
emplū primi. Marcus antoni⁹ plurimū eloq̄ntia valuit. quod meli⁹ dicitur.
Marc⁹ antoni⁹ plurimū eloq̄ntie glia valuit. Exēplū scđi Lucii catilina cō-
turatiōis scelere dānat⁹ est.

Vicesimasexta regula.

Quotiēs noīa singularis vel pluralis z nūeri conueniunt. vt viciniōri sp̄
respondendū est. Si s̄o plalis nūeri fuerint. ad nobilitatē trāseundū erit. Exē-
plū p̄mi. Cesar resqz publica rhomana merito p̄p̄cio infesta fuit. Exēplum
scđi. Exercitus nostri rhomanozūqz turme turpiter fugati sunt.

Vicesimasextima regula.

Nō nunq̄ cōparatiua p̄ positiuis ponunt. vt vehementi⁹ p̄ vehementer.
sepius p̄ sepe.

Vicesima octaua regula.

Subiunctiuus modus eleganc. p Indicatino ponit. vt velim p volo. fecerim pro feci.

Quicesimanona regula.

Si verbū subiunctiuū habuerimus cū q̄ coniunctione ea remota elegancius illud ad infinitū reducemus. vt gaudio. q̄ tribunitiā potestātē consecutus fueris. qđ meli⁹ dicitur. Te tribunitiā potestātē cōsecutū fuisse gaudeo.

Tricesima regula.

Cū aliquod adiectiuū exornare voluerimus pferemus illud per suum oppositū. addita negatione. vt Cicero fuit lraz peritus quod elegantius dicit Cicero fuit haud nescius lraz.

Explicit libellus secundus.

Tituli vnicuiqz personaz ordini tribuendi. fm eaz conditionem **Libell⁹ Tertius.**

Titulus est epithetū vnū vel plura. que tam in eplaz fronte. q̄ in tergo. vnicuiqz psonaz conditioni accommodari solent. quorum regule sunt decem & octo.

Ad sūmū pontificē prima regula.

Pontificē. maximū. summū rhomanū. dominici gregis pastorem sacrorū antistitem. xpiani cultus moderatōrē xpiani nominis vexillifex. patrē. diuū clementissimū. sanctissimū tutissimū. beatissimū amplissimū. piētissimūqz dicemus. Cui talē in lraz tergo titulū dari licebit **Diuo paulo scđo. domini et gregis pastorī piētissimo rhomaneqz basilice pontifici maxio optimoqz.** In eplē aut medio eius clementiā sanctitatē. beatitudinem amplitudinem. pietatemqz appellabimus.

Sūmus aut pontifex minores quoscūqz pontifices fratres reliquos aut filios per lras publicas appellabit. Vñ ad pontifices scribens inferiores. sic in lraz fronte pfatur. **Paulus secundus. diuino dei nutu. ouibus dñice custos designatus. dilectis fratribus. germanis epts. Salutē & bñdictionē.**

Cesarē po sic aggreditur **Paulus scđs diuina dīspōitione xpiani cultus moderator. dilecto filio Frederico tercio rhomanoz impatori augusto. faustoqz salutem & apostolicā benedictionem.**

Schismaticos aut gentilesqz huiuscemodi titulo salutabit. **Paulus scđs dei grā xpiane plebis antistes. mahumero turcoz regi maximo. sanioris mentis spm. rectiu sqz consilium exoptat.**

Ad minores pontifices.

Pontifices minores cardinalē. patriarchā. archiep̄m ep̄m. p̄honorariū. abbatēqz appellabimus quibus hos titulos adijciemus.

Pontificē nāqz minorē. in prē dñici gregis ascitū. amplissimū venerādisimū obseruandissimū piētissimūqz dicentes. talem in eplaz tergo. Si cardinali scribendū erit. titulum assignamus.

Petro fuscaro. titulo diui nicolai cardinali pontifici patri piētissimo obseruandissimoqz. In eplē aut medio ei⁹ amplitudinē obfuantia p̄stautā pietatēqz appellabimus. Si patriarche aut archiep̄o vel ep̄o scribere voluerim⁹. sic in lraz tergo dicem⁹ **Laurētio zani. antiocheno patriarche obseruādisimo prī nō min⁹ piētissimo q̄ venerādo.** In eplē aut medio eisdē serme

z superioribus titulis viemur. Prothonotariū hō in lraz tergo sic aggredis
emur. Petro dandulo rhomane basilice pthonotario. nō iniuus accuratissi
mo quē fidei dño singulari. Abbates p̄terea z reliq̄ sacerdotestali in epl
stolaz tergo sunt tituli decorandi Petro Cornelio diui francisci cenobitaruz
antistiti z religioso z optimo. Itē Perrenigro. diuo Juliano dicte edis an
tistiti. flammī pientissimo optimoqz. In eplē autē medio reuerentiā. dignitas
tem. paternitatē appellabim⁹. Ad Cesarem. tertia regula.

Rhomanoz impatorem. diuū cesarē. cesareā maiestātē. xpiane reip. tua
torē. vexilliferūqz. triūphatorē. patrē patrie. augustū. inuictissimū. faustissi
mū. pientissimūqz dicemus. Cui tales in eplaz tergo tituli tribuunt̄ Frede
rico tercio. diuino afflante spū. rhomanoz impatori. cesariqz augustissimo
faustissimoqz. In eplē vero medio. maiestātē serenitatē amplitudinē prātem
cellitudinemqz appellabimus.

Ad regē vel minorē p̄ncipē. quarta regula.

Regem. ducē. p̄ncipē qz ac comitē. regie vel ducalis cellitudinis siue dis
gnitatis cecus. heroicoz cultorē p̄tutū p̄ncipatus ornamentū. regij culminis
splendorē. z vnicū firmamentū xpianissimū potissimū. magnificentiā ma
gnanimū fortissimū. inclitū. felicissimū serenissimū illustrissimūqz appellabi
mus. Cui tales in eplaz tergo titulos adijciemus karolo triplicis gallie chri
stianissimo. regijqz culminis. splendori serenissimo illustrissimoqz. In episto
le vero medio maiestātē serenitatē cellitudinē potentiā amplitudinē magna
nimitatē. felicitatēqz dicemus. Ad equitē auratū. quinta regula.

Equitē. equestris ordinis viz milicie decus. reip. columē patrie spem an
plissimā fidissimāqz splendidissimū generosum excellentissimū clarissimū
inclitū magnanimū potentē fortē strenuissimūqz dicemus. Cui in lraz tergo
hos titulos tribuemus Bernardo iustiniano splendidissimo equestris ordi
viro patricio veneto milicie decori rei qz publice firmamento. In eplē vero
medio. splendorē generositatē excellentiā claritatē strenuitatēqz appellabi
mus.

Ad patricium sexta regula.

Patriciū. senatori ordinis viz senatorē magnificū spectatissimū nobile ge
nerosum ornatissimū clarissimū insignē spectabile integerrimū. prudētissimū
sapiētissimūqz dicemus. Cui in eplaz tergo hos titulos dare licebit Johā
ni fuscarenō. patricio veneto. senatorijqz ordinis viro integerrimo. optimoqz
In eplē hō medio magnificentiā spectabilitatē nobilitatē generositatem cla
ritudinē integritatē prudentiā sapiētiamqz dicemus. Illud quoqz annotata
one dignū censemus. Nō tm̄ patricios. vey z consulares quoscunqz viros.
vrbium p̄fectos. consules p̄ consules p̄tores honoratis fascibz decoratos.
necnō z ceteros magistratus his plerūqz titulis non absurde salutandos. vt
supius diximus.

Ad plebeios. septima regula.

Plebeios viros tripditos repim⁹. aut em̄ maiores sunt aut mediorim⁹
aut minores. Maiorē plebeij. spectabile. sapientē. p̄stantē p̄cipuū. singu
larē officiosū. cōsummatū viz. integerrimū. ornatissimū beneficiētissimū spes

rarissimumq3 dicemus. Cui in eplaz tergo. tales titulos adscribemus iacobo pbilecio. plebei ordinis. viro precipuo ac singulari. In eple sro medio spectabilitatem sapientiam. pstantia integritatem. beneficentiamq3 appellamus.

Mediorimū plebeium. egregium prudentem. humanissimū benignissimū pbissimumq3 dicemus. Cui in lraz tergo tales titulos dabimus Hieronimo malatheno plebei ordinis viro humanissimo probissimoq3. In epistole vero medio prudentiam. humanitatem. benignitatem. probitatemq3 appellabim9.

Dinozem aut plebeium discretum mozarum. industrium solertem. expertum diligentissimumq3 virum. obsequentem accuratum fidelissimumq3 dicemusq3. Cui in eplaz tergo tales titulos tribuemus anthonio piceno architecto viro tam industrio q3 accurato. In epistole vero medio. industria solertiam. diligentiam fidemq3 dicemus.

Ad studiosos viros. 7 pmo ad theologū. octava regula.

Studiosos viros omnes appellamus quos cuiusq3 scientie deditos scim9 quorum titulos per ordinem suisq3 locis ordinabimus. 2 primo de theologis Theologum igit. diuinarum humanarumq3 rez interptem sacrarum lraz cultorem. sacre pagine professorem. diuini cultus moderatorem. diuine voluntatis expolitorem sapientissimum. eximium excellentissimum diuinumq3 dicemus. Cui tales in lraz tergo titulos dabimus Paulo pgulensi. sacre pagine professori. tam sapientissimo q3 diuinissimo. In epistole vero medio sapientiam excellentiamq3 dicemus.

Ad iure consultum. nona regula.

Iure consultum diuinaz humanarumq3 rez interpretem. pontificij vl cesarei iuris doctorem. vel loica. diuini vel humani iuris moderatorem. vtriusq3 iuris pffore. iure cōsulor cōsulissimum. sapientissimum optimuz. eximium. excellentissimum equissimum. integerrimumq3 dicemus. Cui in epistolaz tergo tales titulos dabimus Alexandro neuo. diuinaz humanarumq3 leguz interpti. tā excellētissimo q3 eqssimo. In eple at medio. sapiam. pbitatē excellētā eqtatē. integritatēq3 dicem9.

*Professor de qm pb
lin aliqd fclt
Vnde qm vbre
atq3 dicit pro
f. s. s. dicitur
qz Mas se fme it
posse publicu alijs
reducere fclt*

Ad medicum. decima regula.
Medicum humane salutis moderatōre. auxiliatōre. tutorē puatorē. reamediumq3 medici artis pffore. morborum curatores. egritudinuz ppulsa- tores accuratissimuz pmpriissimuz expitissimuz diligentissimumq3 dicemus. Cui tales in eplaz tergo tituli assignant gerhardo veronensi. medice artis p- fessori. tā accuratissimo q3 doctissimo. Sz in eple medio. sapiam excellentiaz doctrinamq3 dicemus.

*quod
pffore
dicitur*

Ad philosophum. dialecticumq3. vndecima regula.

Philosophum sophie filius nature exploratorem causarum speculatores. amatorem. filiumq3 sapientissimum modestissimum excellentissimum grauis- simum accuratissimum. speculatissimumq3 dicemus. Cui in eplaz tergo tales titulos trademus Anthonio corneio pho. excellentissimo natureq3 explora- tori nō min9 acurato q3 accuratissimo. In eple at medio. sapiam modestiam excellentiā grauitatem speculatorem acumenq3 dicemus.

Ad Mathematicum. duodecima regula.

fructus quæst. de ...
Mathematicū arithmetice, vel geometrie vel sideralis scientie p̄fessorē
fatorū expositorē diuini numinis consciū siderū specularē. phetontei cursus ex-
ploratorē vel immobilis magnitudinis metitorē vel discrete quantitatis sup-
putatorem accuratissimū subtilissimū acutissimū prudentissimū perspicacē
excellētissimū diuinū. sapientissimūq; dicemus. Cui tales in eplaz tergo ti-
tuli assignant Dñico bragadeno. mathematice artis p̄fessor. nō minus acu-
ratissimo q̄ doctissimo. In eplē s̄o medio acumen subtilitātē prudentiā sapi-
entiā excellentiā p̄spicacitatemq; dicemus.

om̄tois p̄p̄ Ad musicū vatemq; terciadecima regula.

Musicū vatemq; eisdem ferme titulis decoramus celestis armonie imita-
torem appellantes pieridū filiū musaz alūnū appollini sacratū thespiaduz
choro dicatū hippocrenidū choro sacratū pesagidū amicū libetridū cultorez
pesageo liquore saturatū. laura insignē. pallida decoratum hedara pireneo
fonte potū castaliū fontis domesticū parnasij fluminis nō ignaz cephisti gur-
gitis vel fluminis non exptem heliconie rupis accolā parnasij nemoris explo-
ratorē. cyrrhei iugū nō alienū aonij montis habitationē phebei numinis inter-
p̄tem. testudinee lyre moderatōrē nouenaz soroz de cantatoz. parnasie edis
ciuesacrū diuinū elegantissimū facundissimū suauissimū. iucundissimum or-
natissimū canoz suoz argutū decentissimū celebratissimū expolitissimū alti-
sonū. dulcisonū mellifluūq; dicemus. Cui in eplaz tergo tales merito titulos
tribuemus Johāni mario philelpho musaz cultori tā ornatissimo q̄ elegāti.
In eplē s̄o medio diuinitatē elegantiam facundiam suauitatē ornatū integritate-
tem. nobilitatē excellentiamq; dicemus.

Ad oratorem Quartadecima regula.

Oratorē. forensiū causarum tutorē latini eloquij moderatōrē pedestris ora-
tionis decus paterne lingue vnicū splendore respu. consultorē. sanctaz leguz
asseruatorē. canoram virtutis tubā rhomane lingue decus. facundissimum
disertissimū eloquentissimū. elegantissimū limatissimū expolitissimū. aman-
tissimū. copiosissimū grauissimūq; dicem⁹. Cui in eplaz tergo tales titulos
dabimus. Benedicto brognolo. oratori facundissimo rhomaneq; lingue mo-
deratori disertissimo eloquentissimoq; In eplaz s̄o medio. facundiam elegātiā
eloquentiam grauitatē nobilitatē p̄stantiā. excellentiam integritatēq; dicemus.

Ad grāmaticū q̄ntadecima regula.

Grāmaticū respu. l̄arte colomen latini sermonis exploratorē humani stu-
dij p̄ncipē l̄arie discipline moderatōrē aurorem poetarūq; interp̄tem huma-
ni codicis expositorē. latine originis exploratorē humanissimū accuratissimūq;
disertissimū ornatissimū copiosissimūq; doctissimūq; dicemus. Cui tales in
eplaz tergo titulos dabimus. Pomponio rhomano. vtriusq; lingue mode-
ratori tā hūanissimo q̄ ornatissimo. In eplē autē medio humanitatē elegātiā
eloquentiam doctrinā excellentiam nobilitatē p̄stantiā. integritatemq; dicem⁹ seu
appellabimus.

Ad scolasticū sextadecima regula.

Scolasticū quēq; de virtute bene meritū l̄arie discipline dicatū vtrius-
q; p̄tutis florib; ornatū l̄az haud exptem. bonaz artū studiosissimū eruditū

doctū studiūq; decus humani dicemus. Cui tales in eplaz tergo titulos da-
bimus Jacobo contareno vtriusq; virtutis cultori. tam studiosissimo q̄ ac-
curatissimo. In eple vero medio humanitate elegantia eloquentia doctrina
excellentiā nobilitatē prestantia integritatemq; dicemus.

Ad cognatos Decima septima regula

Pater filiū vel nepotē charissimū dulcissimū piētissimū dilectissimū les-
pidissimū suauissimūq; appellat. Filius aut patre vel patruū honorandū
obseruandū piētissimū pbissimū humanissimū. venerandū. colēdūq; dicit
Quib; tales in eplaz tergo tituli tribuunt. Filius ad patre Petro Cornelio
patri suauissimo piētissimoq;. Pater vero ad filium Johāni cornelio filio
charissimo suauissimoq;. In eplaz aut medio pater ad filium pietatē chari-
tatem amorem beniuolentiamq; appellabit. Et idem filius ad patre. sed pa-
ternitatem obseruantiā dignitatē pbitatēq; dicere solet.

Ad feminas decima octaua regula.

Femina castitatis decus pudicitie exemplū. honestatis speculū pudicissimā
mam castissimā integerrimā honestissimā. primariamq; dicemus. Cui i epla-
rum tergo tales titulos dabimus lucrecie come. femine primarie integerrime
q;. In eple vero medio honestatē pudicitia castitatē integritatēq; appellabi-
mus. Illud aut sciendum est q̄ femine viroz suoz titulis decoratē sūt. Pro-
inde ex superiorib; fm rei psoneq; exigentiā nō tm̄ in hoc sexu. vtz etiam in al-
tero vir accuratissimus quisq; ex se poterit condecetes titulos assignare et
maxime quia multi sunt q̄b; diuersi sunt attribuendi tituli. ppter variā eoz
conditionem

Peroratio

Jam annuente deo magnifice Jacobo ad popratum finē deductū ē op⁹
nīm quod eo libentius per feci q̄ illud magnificentiā tuā maxie poprare intel-
ligebā z plerosq; etiā hui⁹ noue artis mee cupidos videbā q̄bus omib; satis
faciendū esse duxi. Et tibi p̄cipue quē ego z amorz mirifice obseruo. Nam
cū tuam in me beneficia memori mente reuolno quibus me non solū exacto tem-
pore assidue affecisti sed etiā quotidie afficere nō desinis semper considero q̄-
nam potissimū pacto tue possim voluntati morem gerere. Et mihi profecto
gratissimū iucundissimūq; sp accidit q̄qd pro tua dignitate etiā cum maxio
labore meo reddere possim. Nec id quidem iniuria cū em̄ magis magisq; in-
dies emoliar vt tecū beneficij certare possim tu magis magisq; a deo respon-
dens vt me semper benignitate ac liberalitate z magnificentia a te victū esse
fatear necesse sit. Et merito illud poeticū figmentū in te cōplert video. qd il-
li simplicē dicunt charitatē. duplices sp sorores remittere solitam. Tu em̄ nū-
q̄ vnica euphrosinem meā recepisti. qui mihi in eglen thaliāq; cū sūma be-
neficentia remisit. Hinc ortum est vt nō ego solū qui inter ceteros oratores
siue poetas minimus sum appellandus sed z ceteri quoq; oēs q̄ tuā hanc li-
beralitatē agnoscunt. q̄tidie meditent quib; potissimū sis munerib; afficiē-
dus. Suscipe igit leto vultu hilariq; facie q̄ tibi munere damus. Et fac vt
nostri memor sis qui maximo cupimus ardore. vt aliquādo intelligas hanc
tibi etiā animā nrām perpetua seruitute dicatam. Vale.

Jacobus geroldus. styrius knittelfeldensis bonarum artium doctor. ac parvulus
 ne a cademie moderator excellentissimo doctori Francisco Nigro. veneto tam
 oratorum quam poetarum principi felicitatem.

Excogitabam mecum ipse diebus istis Franciscus charissime quam non potissimum par-
 to tibi possem (si non maiores) pares tamen pro tantis in me beneficiis tuis gratias res-
 ferre. Nam agere quidem satis posse confidebam sed non in verbis consistit huma-
 ne societate confederatio. Est potius in beneficiorum multorum vicissitudine. Et pro-
 fecto nihil repere poteram tua prestantia dignum ex quo intelligeres animum meum tibi
 esse gratissimum. Sed cum in hac diutius dubitatione manerem. Supervenit etiam
 prestantissimum opus tuum. mihi nuperrime dedicatum. In quo tam facundissime tam-
 quam copiosissime. novam epistolam componendam artem invenisti. ut nequeam profecto illam
 vel satis mirari vel etiam satis commendare. Unde si prius mens mea dubitave-
 rat quo pacto possem pro tantis in me beneficiis tuis tibi pares gratias reddere.
 nunc multo magis dubia relinquuntur. nec penitus scio. quomodo possim tan-
 ta beneficia etiam summa animi mei gratitudine consequi. nam non est ad diu-
 nitatem huius beneficentis tue laudem. a mea remuneratione. aliqua vel par vel si-
 milis comparatio. hec enim fluxa et vana. illa vero stabilis et immortalis. et ideo non nisi
 si ab immortalis corpore exequenda. Proinde hoc est ad animum deferendum. Animum igitur
 tur quod pro se immortalis est et diuini quod corpus tibi nec agere nec referre potest illud
 perpetua ac memori mente spiritus habere pollicetur. Tibi igitur Franciscus charissime propter
 hanc immortalis apud me tui memoriam. si quod est quod mea opera vix volueris. tuum est
 precipere. meum autem iussa tua quam libentissime exequi. Vale.

Tabula epistolarum familiarum eiusdem Francisci Nigri in generibus vie-
 ginti. speciebusque unicuique subiunctis sequitur.

Epistola Comendaticia.	Epentica et Diceantica Civillis	Fo. iij.
Epistola Petitoria.	Diceantica Criminalis.	Fo. iij.
	Gratie.	Fo. iij.
	Rei.	Fo. v.
Epistola Duplicata.	Gratie.	Rel.
Epistola demonstrativa.	Laudis	Utuperij.
Epistola Eucharistica.	Pro munere.	Pro beneficio.
Epistola Amatoria.	Honestas.	Turpis.
Epistola Lamentatoria.	Pro iniuria.	Pro re perditas.
	Pro exilio.	Fo. ix.
Epistola Consolatoria.	Pro iniuria.	Fo. x.
	Pro re perditas.	Pro exilio.
Epistola expositiva.	Testimonij.	Historie.
	Noticie.	Fo. xij.
Epistola Gratulatoria.	Pro fortuna.	Fo. xij.
	Pro salute.	Fo. xij.

Epistola Exhortatoria.	Ad dolorem.	Fo. xliij.
	Ad dolorem.	Fo. xv.
Epistola Dissuasoria.	Aleticia.	Fo. xv.
	Ad dolorem.	Fo. xvj.
Epistola Inuectiua.	Criminis.	Fo. xvj.
	Contentionis.	Fo. xvij.
Epistola Expurgatiua.	Criminis.	Fo. xvij.
	Contentionis.	Fo. xix.
Epistola Domestica.	De proprio statu.	Fo. xix.
	De negocijs.	Fo. xx.
Epistola Cōmunis.	De proprio statu.	Fo. xx.
	De negocijs.	Fo. xxj.
Epistola Jocosā.	Dese.	Fo. xxj.
	De alia.	Fo. xxj.
Epistola Cōmissiua.	Generalis.	Fo. xxj.
	Particularis.	Fo. xxij.
Epistola regia.	Fo. xxij.	
	Fidei. Familiaritat. Edicta.	fo. xxij.
	Inhibitoria. Promotua.	Fo. xxv.
Epistola Dixta.	Ex duob. Ex pluribus.	Fo. xxvj.
	quere vsqz ad finē. s. Fo. xxxj.	

Opusculū hoc de arte scribendi epistolas quā diligētissime emendatum
 Characterē. Impressum Anno dñi. D. cccc. xciij.

hominum in seculo

100. 10. 10.
Lo

ALBERTI MAGNI PHILOSOPHI

BIBLIOTHECA
UNIV. IAGELL
GRACOVENSIS

